

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЛІНГВІСТИКИ

МАТЕРІАЛИ

**Міжнародної науково-практичної
конференції магістрантів**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ТА ЗЕМЕЛЬНОГО
ПРАВА: НАЦІОНАЛЬНИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР**

22 листопада 2018 року

**Біла Церква
2018**

Редакційна колегія:

Даниленко А.С., академік НААН, д-р екон. наук, ректор університету, голова оргкомітету.

Новак В.П., д-р біол. наук, професор, перший проректор, заступник голови оргкомітету.

Варченко О.М., професор, д-р екон. наук, проректор з наукової та інноваційної діяльності

Димань Т.М., професор, д-р с.-г. наук, проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності.

Борщовецька В.Д., доцент, канд. пед. наук, декан факультету права та лінгвістики.

Царенко Т.М., доцент, канд. вет. наук, начальник відділу наукової та інноваційної діяльності.

Зубченко В.В., доцент, канд. екон. наук, начальник навчально-методичного відділу моніторингу якості освіти та виховної роботи.

Олешко О.Г., доцент, канд. с.-г. наук, координатор НТТМ університету.

Мельник О.Г., канд. юрид. наук, координатор НТТМ на факультеті права та лінгвістики, напряму «Право».

«Актуальні питання розвитку аграрного та земельного права національний і міжнародний вимір» // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції магістрантів, 22 листопада 2018 року. – Білоцерківський нау, 2018. – 49 с.

УДК 347.73

ВОВК А.В., студент 4 курсу

Науковий керівник – **КОВАЛЬЧУК І.В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА БАНКІВСЬКУ ТАЄМНИЦЮ

Матеріали дослідження присвячено особливостям правового регулювання питання банківської таємниці, її реалізації та відповідальності за порушення такого права. В рамках доповіді наголошено на недосконалості правового механізму забезпечення права на банківську таємницю та запропоновано шляхи вирішення цієї проблеми.

Ключові слова: банківська таємниця, право на таємницю, обмежений доступ до інформації, гарантії забезпечення банківської таємниці.

Термін «банківської таємниці» зазначено в Законі України «Про банки і банківську діяльність», а саме в ст. 60 чітко встановлено, що банківською таємницею: «є інформація про діяльність і фінансовий стан клієнта, яка стала відомою банку в процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним, або третім особам при наданні послуг банку». [1]

Поняття та правовий режим «банківської таємниці» сформовано не тільки в Законі України, а й у безлічі міжнародних актів, таких як: Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом; Конвенція про взаємодопомогу в кримінальних справах.

Наприклад, у законодавстві Франції зазначено, що банк зобов'язаний утаємничувати всю інформацію, яку він отримав від клієнта.

А в законодавстві Швейцарії взагалі чітко не сформовано терміну «банківська таємниця».

Дана країна відома саме непорушністю банківської таємниці. Швейцарські банки гарантують анонімність грошових вкладів, чим і користуються фізичні особи аби уникнути запитань від державних органів.

Проте банківську таємницю Швейцарської Конфедерації перевершило Королівство Ліхтенштейн, законодавством цієї держави не передбачена правова допомога іншим країнам у розслідуванні ухилення від сплати обов'язкових безоплатних платежів.

За законодавством України банківська таємниця поділяється на таємну та конфіденційну.

Конфіденційна інформація – це дані, які знаходяться у володіння, користування чітко визначених осіб.

Таємна інформація – це чітко визначені законом відомості, які визнані таємними (наприклад, державна таємниця).

До банківської таємниці відноситься інформація:

- 1) про рахунки клієнтів у банку [1]
- 2) про фінансові операції проведені клієнтом [1]
- 3) про майно, що знаходиться на зберіганні у банку [1]
- 4) про майбутніх клієнтів банку [1]
- 5) про коди банку для захисту інформації [1]
- 6) про організаційно-правову структуру юридичної особи [1]
- 7) комерційна інформація [1]

Деякі державні органи можуть мати доступ до банківської таємниці, наприклад:

1) за рішенням суду

2) за письмовою вимогою органам прокуратури, СБУ, Національної поліції, НАБУ

3) для примусового виконання судових рішень, доступ до банківської таємниці може мати державні виконавці

4) для перевірки правдивості інформації, поданої фізичною особою для отримання соціальних виплат (субсидія, пенсія та ін.)

Також, доступ спеціальними органами державної влади до банківської таємниці допомагає вияснити «хто?», «як?» і «де?» легалізує доходи отримані злочинним шляхом.

У сфері законодавчого визначення поняття банківської таємниці існують суттєві недоліки. Так нормативне формулювання цього поняття зумовлює існування інформаційної невизначеності, наявності суттєвих помилок в правозастосовчому процесі.

Більшість дослідників в галузі банківського права виділяють банківську таємницю як один із видів професійної таємниці. Діяльність банку, яка здійснюється професійно, є критерієм для визначення характеру відомостей, що становлять банківську таємницю.

З юридичного аналізу нормативно-правових актів у сфері банківського права випливає, що основними суб'єктами права на банківську таємницю є власники та утримувачі банківської таємниці. У зв'язку з тим, що в ЗУ «Про банки та банківську діяльність» чітко не виписані ці категорії, виникає ряд юридичних колізій та труднощів правозастосування.

Власник банківської таємниці – це клієнт банку, тобто фізична або юридична особа, яка в процесі співпраці з банківською установою надала їй відомості, що можуть становити банківську таємницю; утримувач банківської таємниці – це особа, яка при виконанні своїх службових обов'язків отримує відомості, що становлять банківську таємницю. До утримувачів віднесено Національний банк України (НБУ), банки та органи державної влади.

Отже, виходячи із сутності банківської таємниці як виду конфіденційної інформації і в результаті дослідження законодавчого регулювання її охорони, варто було б доповнити Закон України «Про інформацію», а саме його розділ «Інформація з обмеженим доступом та її захист», куди було б включено норми стосовно цілей захисту (запобігання витоку, розкраданню та підробці інформації; збереження державної, банківської та іншої таємниці, що охороняється законодавством України); контролю за дотриманням вимог до захисту інформації (визначення органів державної влади, відповідальних за формування та використання інформації з обмеженим доступом, а також порядку здійснення цього контролю).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [офіційний веб-портал]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

УДК 347.73

ГИРЯВЕЦЬ І.В., студентки 4 курсу

Науковий керівник – КОВАЛЬЧУК І.В., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ БЮДЖЕТІВ РІЗНИХ РІВНІВ

Доповідь присвячено правому регулюванню та визначенню поняття та особливостей формування та використання спеціального бюджетного фонду. В рамках дослідження висвітлено проблеми правових колізій, що виникають при наповненні та використанні спеціального фонду бюджетів різних рівнів та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: джерела бюджету, дохідна частина, видаткова частина, бюджет, спеціальний фонд.

Спеціальний фонд, є однією із складових Державного бюджету та містить в собі кошти, що мають конкретне призначення, у тому числі позабюджетні кошти бюджетних установ та організацій.

На сьогодні в Україні діє Бюджетний кодекс від 08.07.2010 № 2456-VI [1], який чітко визначає поняття «спеціальний фонд», а також регулює Закон України «Про Державний бюджет в Україні» від 07.12.2017 [2].

Доходи спеціального фонду бюджетних установ є складовою частиною доходів спеціального фонду бюджету, які мають цільове спрямування. Спеціальні кошти склалися із надходжень, які отримували бюджетні установи в процесі своєї діяльності, зокрема, від реалізації продукції, виконання робіт та надання послуг. Установи також отримують кошти для виконання певних доручень – суми за дорученнями, які витрачаються лише на конкретно визначені цілі [4, с. 376].

Спеціальний фонд займає важливе місце і відіграє важливу роль у фінансово-господарській діяльності бюджетних установ. У цьому фонді зосереджено майже половину бюджетних ресурсів розпорядників та отримувачів бюджетних коштів. Саме цей фонд відображає найважливіші проблеми, характерні для бюджетних установ, оскільки істотно впливає на їхнє фінансове становище та фінансові можливості. В умовах економічних трансформацій відбувається процес реорганізації фінансових відносин, що відображаються на рівні фінансового забезпечення усіх суб'єктів. При цьому зростає роль і значення власних надходжень бюджетних установ, які є одним із найважливіших джерел спеціального фонду [3, с. 115].

Глибоке дослідження доходів спеціального фонду передбачає врахування світового досвіду з цих питань. Так, у більшості економічно розвинутих країн світу до спеціальних фондів відносять інші автономні та приєднанні бюджети, позабюджетні фонди, спеціальні кошториси і рахунки, які призначені для виконання економічних і соціальних функцій. Кошти таких фондів держава використовує для надання соціальних послуг населенню, субсидій та кредитування господарюючих суб'єктів, регулювання національної економіки тощо. У фінансовому механізмі більшості розвинутих країн світу спеціальні фонди відіграють дуже важливу роль.

Відповідно до чинного законодавства розподіл бюджету та ресурсів бюджетних установ на загальний і спеціальний фонди, їхні складові частини визначаються Бюджетним кодексом України, щорічними законами про Державний бюджет України та рішеннями місцевих рад про відповідні місцеві бюджети.

Передача коштів між загальним та спеціальним фондами дозволяється тільки в

межах бюджетних призначень шляхом внесення змін до закону про Державний бюджет України, прийняття рішень про місцеві бюджети або про внесення змін до них [3, с. 459].

Використання коштів спеціального фонду здійснюється в межах сум, що фактично надійшли до нього на відповідну мету.

На кінець бюджетного періоду Державна казначейська служба України зберігає залишки коштів на рахунках спеціального фонду для покриття відповідних витрат у наступному бюджетному періоді з урахуванням їх цільового призначення.

Уразі відсутності відповідних бюджетних призначень на наступний бюджетний період залишки коштів спеціального фонду перераховують до загального фонду бюджету.

Однак станом на сьогодні при формуванні спеціального фонду мають місце невирішені проблеми, які негативно відображаються на виконанні функцій усіма суб'єктами бюджетних відносин.

Так, держава обмежила можливості керівників бюджетних закладів стосовно диверсифікації джерел власних надходжень та їхнього використання, процес формування та управління цими надходженнями занадто централізований, не використовуються повною мірою можливості збільшення обсягів спеціального фонду, недосконалим є законодавче та нормативне забезпечення управління цим фондом.

З метою збільшення обсягів та диверсифікації джерел формування власних надходжень бюджетних установ варто було б: розширити права розпорядників бюджетних коштів з питань управління цими надходженнями і прирівняти їх до повноважень директорів державних підприємств; обмежити централізацію державою власних надходжень бюджетних установ у доходах бюджетів та дозволити керівникам закладів створювати позабюджетні фонди; удосконалити бюджетне законодавство та усунути невідповідність різних нормативно-правових актів Бюджетному кодексу; створити механізм стимулювання розпорядників бюджетних коштів за проявлену ініціативність у пошуку додаткових джерел зростання власних надходжень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – № 50–51, ст. 572. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2542-14/page>
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 7 грудня 2017 року № 2246-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2018. – № 3-4, ст.26. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>
3. Бюджетний кодекс України: наук.-практ. комент. : станом на 1 берез. 2011 р. / [Л. К. Воронова та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Л. К. Воронової, д-ра юрид. наук, проф. М. П. Кучерявенка; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування НАПрН України. - Х.: Право, 2011. - 606 с.
4. Орлюк О. П. Фінансове право: навч. посібник / Орлюк О. П.– К.: Юрінком Інтер, 2013. – 528 с.

НОВЕЛИ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

У статті розглянуто особливості здійснення земельної реформи в Україні, проаналізовано сучасний стан земельної реформи та останні зміни, які стосуються права на земельну частку (пай), консолідації земель сільськогосподарського призначення.

Ключові слова: земельна реформа, приватизація землі, консолідація земель.

Згідно ст. 14 Конституції України «земля є основним національним багатством України, що перебуває під особливою охороною держави» [1]. Упродовж становлення земельного права незалежної України земельні відносини зазнали значних докорінних змін, пов'язаних із переходом від державної та колективної форми власності на землі до закріплення приватної власності на землю. Цей процес виявився довготривалим і потребував низку перетворень та змін, що було покладено в основу здійснення в Україні земельної реформи.

За роки незалежності із державної форми власності юридичним особам і громадянам було передано понад половину земель країни. За останні роки продовжує збільшуватись частка землі, що перебуває у приватній власності. При цьому варто звернути увагу на те, що у приватну власність передаються переважно землі сільськогосподарського призначення, які становлять 2/5 земельного фонду України [2, с. 3].

Головним питанням проведення земельної реформи в Україні було передача земельних ділянок колишніх колгоспів у приватну власність громадян, які були членами, шляхом виділення земельних часток (паїв) та формування права на земельну частку (пай). Одночасно з розподілом земельних часток (паїв) постало питання про приватизацію землі в Україні. Питання приватизації земельних ділянок регулюється Главою 19 Земельного кодексу України.

Приватизація, яка передбачена Земельним кодексом України, являє собою безоплатну передачу у власність громадян земельних ділянок із земель державної та комунальної власності. Як визначено ст. 116 ЗК України, «безоплатна передача земельних ділянок у власність громадян проводиться у разі: а) приватизації земельних ділянок, які перебувають у користуванні громадян; б) одержання земельних ділянок внаслідок приватизації державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ і організацій; в) одержання земельних ділянок із земель державної і комунальної власності в межах норм безоплатної приватизації, визначених цим Кодексом».

Громадяни, зацікавлені у приватизації земельної ділянки, повинні звернутися із заявою до відповідного органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування. Рішення щодо приватизації земельних ділянок приймається у місячний строк на підставі технічних документів та матеріалів, що підтверджують розмір земельної ділянки. Право безоплатної передачі земель у власність передбачено для громадян – працівників державних та комунальних сільськогосподарських підприємств, а також пенсіонерів з їх числа (ч. 3 ст. 118 ЗК

України).

Ст. 121 ЗК України передбачено норми безплатної передачі земельних ділянок громадянам для ведення фермерського господарства, для ведення особистого селянського господарства, садівництва, для будівництва і обслуговування жилого будинку (присадибної ділянки), для індивідуального дачного і гаражного будівництва.

Важливим питанням, пов'язаним із подальшим вирішенням земельної реформи, є отримання громадянами колишніх державних і колективних сільськогосподарських підприємств права власності на земельну частку (пай). Як визначено у Перехідних положеннях Земельного кодексу України, громадяни – власники сертифікатів земельних часток паїв, які не приватизували земельні ділянки шляхом оформлення права на земельну частку (пай), мають право на їх приватизацію в порядку, встановленому цим Кодексом. Громадяни – власники земельних часток (паїв) можуть виділяти земельні ділянки в натурі (на місцевості) єдиним масивом.

Однак, Земельний кодекс не вирішив усіх питань, які назріли в ході надання прав власникам земельних ділянок щодо використання та розпорядження земельними ділянками, в тому числі земельними паями. Тому з метою вирішення питання колективної власності на землю, покращення умов оренди земельних паїв, було прийнято законодавчий акт, який стосується консолідації земель. Мова йде про Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування в масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні», який вступить в силу з 1 січня 2019 року.

Даний Закон передбачає, що з початку 2019 року землі припинених колективних с/г підприємств (крім тих, які в той час будуть знаходитися в приватній власності) вважаються власністю територіальних громад, на території яких розташовані. На підставі цього закону можна зареєструвати право комунальної власності на такі землі.

Крім того, якщо до 1 січня 2025 року власник не витребуваного паю або його спадкоємець не оформив право власності на землю, то вважається, що він відмовився від отримання земельної ділянки. Але якщо спадкоємець не зміг оформити документи з поважних причин, суд може дати додатковий час на це. Якщо цього не відбулося, пай передається в комунальну власність територіальної громади як безхазяйний. Протягом семи років його можна буде передавати в приватну власність [3].

Слід зазначити, що сьогодні в нашій державі постала проблема фрагментації та роздрібненості земель: внаслідок масової приватизації земель і реорганізації колективних сільськогосподарських підприємств з'явилося більше шести мільйонів власників ділянок землі в 1-4 га. Крім того, тут є ще один негативний момент: ця невелика власність селянина розділена ще на кілька ділянок, що розміщені на різних полях [4, с. 237].

Тому важливим положенням Закону є встановлення обміну правами тимчасового користування земельними ділянками масивів сільськогосподарських земель. По-перше, закон надає право орендарям ділянок, розташованих в одному

масиві, укладати взаємні договори суборенди. Це положення вкрай потрібне, адже воно дає змогу здійснити консолідацію земель без примусових заходів. По-друге, закон надає право орендарю, якому належить 75% земель масиву, обмінюватися правами користування з власниками та користувачами земельних ділянок, які розташовані серед масиву і створюють черезсмужжя. У разі незгоди такий обмін буде вирішуватися в суді [5].

Щоправда, закон встановлює конкретні вимоги до рівноцінності земельних ділянок. Ділянка повинна бути розташована на тому ж полі. Якщо мова йде про кілька ділянок, вони мають бути поєднані спільними межами. Якщо спільної згоди між власником і орендарем щодо рівноцінності ділянок не досягнуто, то спір буде вирішуватися судом.

Отже, на підставі вищезазначеного можна зробити висновок, що земельна реформа в Україні продовжує здійснюватись. Питання, які назріли на сьогодні, стосуються переважно визначення та оформлення права власності на земельну частку (пай), закріплення права колективної власності на землі територіальних громад, впровадження змін до проведення обміну земельними паями та поліпшення ведення землекористування в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1998 р. (зі змінами та доповненнями станом на 30.09.2016 р.) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Пугачов М. Земельна реформа в Україні / М. Пугачов, М. Кобець // Проект «Аграрна політика для людського розвитку». – 2004. – № 1. – 28 с.
3. Овчаренко М. З початку наступного року в Україні вступить в силу Закон про консолідацію земель / М. Овчаренко // Національний промисловий портал / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uprom.info/news/agro/z-pochatku-nastupnogo-roku-v-ukrayini-vstupit-v-silu-zakon-pro-konsolidatsiyu-zemel>
4. Нестеренко Г.Б. Консолідація земель як один із заходів удосконалення структури землеволодіння / Г.Б. Нестеренко, Г.І. Красовська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.1. – С. 235-240.
5. Кулинич О. Закон о консолидации земель подписан. Какие изменения нас ждут? / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2018/08/23/639841/>

УДК 332.68

ЗАДЕРАКА Д.А., магістрант

Науковий керівник – ОБЮХ Н.М., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВІ КОЛІЗІЇ У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЛЯМИ ВОДНОГО ФОНДУ

У статті розглянуто особливості набуття права користування на землі водного фонду, проаналізовано земельне законодавство, що регулює питання оренди земель водного фонду, визначено правові колізії щодо регулювання відносин оренди землі та оренди водних об'єктів.

Ключові слова: землі водного фонду, водні об'єкти, оренда земельної ділянки, право землекористування.

Однією з категорій земель, визначених у Земельному кодексі України (далі – ЗК України), є землі водного фонду. Вони мають важливе господарське та екологічне значення. Землі водного фонду використовуються для задоволення різних суспільних потреб: для ведення водного господарства, для ведення аквакультури, для потреб гідроенергетики, а також з метою здійснення природоохоронної, рекреаційної та оздоровчої діяльності.

До земель водного фонду належать землі, зайняті: а) морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами, болотами, а також островами, не зайнятими лісами; б) прибережними захисними смугами вздовж морів, річок та навколо водойм, крім земель, зайнятих лісами; в) гідротехнічними, іншими водогосподарськими спорудами та каналами; г) береговими смугами водних шляхів; ґ) штучно створеними земельними ділянками в межах акваторій морських портів (ст. 58 ЗК України) [1].

Право користування землями водного фонду може виникати на підставі права власності, права оренди, права земельного сервітуту, а також на підставі закону.

Право користування землями водного фонду, якщо вони мають у своєму складі водний об'єкт, передбачає виникнення права користування і на водний об'єкт. Однак, варто розмежовувати поняття «право землекористування» та «право водокористування». Це пов'язано з тим, що, по-перше, використання водного об'єкта для здійснення рибогосподарської діяльності потребує наявності договору оренди на водний об'єкт, а по-друге, така діяльність передбачає необхідність отримання дозволу на спеціальне водокористування, що видається уповноваженим органом у сфері використання та охорони водних ресурсів.

Якщо ж на земельній ділянці, яка перебуває у приватній власності, знаходиться такий водний об'єкт, як замкнена природна водойма площею до 3 га, то право водокористування не потребує спеціального дозволу (ч. 2 ст. 59 ЗК України).

Право використання земельної ділянки водного фонду може виникати на підставі закону. Так, у ч. 3 ст. 59 ЗК України визначено, що «землі водного фонду можуть за рішенням органу виконавчої влади або органів місцевого самоврядування передаватись у постійне користування державним водогосподарським організаціям для догляду за водними об'єктами; державним підприємствам для розміщення об'єктів портової інфраструктури; державним рибогосподарським підприємствам, установам і організаціям для ведення аквакультури».

Взагалі використання земель водного фонду створює певні юридичні колізії. Це стосується питання оренди земельних ділянок, віднесених до водного фонду, які перебувають у державній та комунальній власності. У ст. 124 ЗК України передбачено, що передача земельних ділянок державної та комунальної власності здійснюється на підставі рішення органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування чи договору купівлі-продажу права оренди земельної ділянки.

Тобто особа, яка має намір отримати в оренду земельну ділянку для рибогосподарських чи інших потреб, повинна звернутись із клопотанням до органу місцевого самоврядування про надання їй земельної ділянки на умовах оренди. При цьому Закон не передбачає мінімального терміну договору оренди для земель даної категорії.

Слід зазначити, що надання в оренду земельних ділянок та водних об'єктів, що

перебувають у державній або комунальній власності, здійснюється за результатами проведення земельних торгів (аукціону). Тож попередньо треба ознайомитись з відповідною публікацією в офіційних друкованих засобах масової інформації з приводу самого аукціону та переліку лотів (ділянок, ставків), що виставляються на аукціон. Спроби обійти цю процедуру, коли вона є обов'язковою, може закінчитися вилученням незаконно орендованого водного об'єкта в судовому порядку [2].

В окремих випадках надання земельних ділянок та водних об'єктів в оренду здійснюється без проведення аукціону. Це має місце тоді, коли земельна ділянка надається в оренду для особистого селянського господарства, чи коли особа є фермером. У такому випадку юридична або фізична особа звертаються до відповідної місцевої ради чи районної державної адміністрації із заявою (клопотанням) про надання відповідної земельної ділянки в оренду.

Нині у чинному законодавстві так і не врегульовано питання подвійної оренди, коли необхідно укласти договір оренди земельної ділянки і разом з тим договір оренди водного об'єкта для здійснення певних видів діяльності (наприклад, для ведення аквакультури на умовах ведення фермерського господарства). Це є досить поширеною практикою, коли до договору оренди земельної ділянки поставлено вимогу щодо укладення окремого договору на оренду водного об'єкта.

У зв'язку з цим планується прийняття законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення порядку передачі в оренду водних об'єктів у комплексі з земельними ділянками» (р. № 3157), де передбачено наступне положення: «Водні об'єкти надаються у користування на земельних торгах за договором оренди землі в комплексі з розташованим на ній водним об'єктом. Право оренди земельної ділянки під водним об'єктом поширюється на такий водний об'єкт» [3].

Отже, право користування землями водного фонду є одним з основних видів права землекористування як центрального інституту земельного права України. Використання земель водного фонду за своїм змістом тісно пов'язане з правом водокористування. Однак, чи відповідає нинішнім умовам вимога законодавства щодо необхідності укладення договору оренди водного об'єкта, коли вже є договір про оренду земельної ділянки водного фонду? Звичайно, що ні.

Тому вважаємо за необхідне узгодити підстави, за яких землекористувачі можуть використовувати водний об'єкт на умовах оренди земельної ділянки без додаткових ускладнень. Крім того, важливо узгодити питання про справляння плати за використання водного об'єкта, оскільки використання водних об'єктів є окремим видом оподаткування поряд із земельним податком.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. (з останніми змінами і доповненнями) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
2. Тулупова К., Самофалова І. Що повинен знати орендар водойм / К. Тулупова, І. Самофалова // Всеукраїнський науково-практичний журнал «Фінансовий контроль». – 2018 – № 4 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fincontrol.com.ua/news-public.php?id=98>
3. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення порядку передачі в оренду водних об'єктів у комплексі з земельними ділянками» від 21.09.2015 № 3157 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH2FP00V.html

УДК 347.73 (075.8)

КІБЕНКО К.С., студентка IV курсу

Науковий керівник – **КОВАЛЬЧУК І. В.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ГРОМАДСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ТА ЙОГО ПРАВОВІ НАСЛІДКИ

Доповідь присвячено дослідженню процедури реалізації права громадян на здійснення фінансового контролю за використанням фінансових ресурсів держави, а також правових наслідків реалізації такого права громадян. Висвітлено основні особливості та проблемні аспекти фінансового контролю, що здійснюється громадянами та громадськими організаціями.

Ключові слова: фінансовий контроль, фінансова відповідальність, громадський контроль, бюджетний контроль, використання фінансових ресурсів.

Громадський фінансовий контроль є одним із видів бюджетного контролю, який здійснюється певною громадою, депутатами різних рівнів, представниками незалежних засобів масової інформації, профспілок, громадських організацій, різноманітних рухів, політичних партій з метою забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень у сфері формування та використання фінансових ресурсів держави загалом та територіальних громад зокрема.

Громадський контроль може ініціюватись і здійснюватись безпосередньо самими громадянами, їх об'єднаннями, групами спеціалістів, які створюються при представницьких органах влади, а також державних і комунальних підприємствах, установах та організаціях на основі добровільності й безоплатності. Розвинутий громадський фінансовий контроль, з одного боку, є одним з важливих індикаторів розвитку громадянського суспільства й демократії в країні, а з другого - виступає запорукою ефективної діяльності органів державної влади у сфері здійснення фінансового контролю [2, с. 229].

Громадянський фінансовий контроль є обов'язковим компонентом реалізації громадянами України своїх конституційних прав і свобод у здійсненні громадського контролю за розпорядженням та управлінням фінансовими ресурсами органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, їх посадових осіб, суб'єктів господарювання незалежно від організаційно-правових форм та форм власності (державної чи комунальної).

Основними завданнями громадського контролю є:

1) організація процесу розгляду заяв, звернень, ініціатив та пропозицій громадян, зацікавлених в наданні їм допомоги органами громадського контролю;

2) сприяння недопущенню або усуненню та виправленню раніше допущених порушень Конституції України, законів України, інших актів законодавства, чи локальних нормативно-правових актів, державної дисципліни об'єктами громадського контролю;

3) визначення суспільної небезпеки та оцінки масштабів втрат від порушень або безпеки, обумовлених здійснюваною чи запланованою діяльністю об'єктів громадського контролю;

4) активна участь у підвищенні правової освіти населення, його правосвідомості, усунення правового нігілізму у сфері фінансового, бюджетного чи податкового права;

5) розвиток у громадян почуття відповідальності за стан не лише власної

територіальної громади, а й всього суспільства [4, с. 316].

Громадський контроль за фінансами в Україні варто здійснювати як на стадії формування й затвердження бюджетів, кошторисів, так і на стадії проведення видатків (витрат) за цими бюджетами, кошторисами. Для перевірок, що проводяться громадськими контролерами, не повинно бути ніяких заборон з позиції об'єктів чи сфер перевірок. Це створить певні перешкоди діям (без діям) тих посадових осіб, які неодноразово звикли допускати господарські порушення та економічні злочини під час формування і використання фінансових ресурсів.

Організації громадянського суспільства, залучені до фінансового контролю на різних його стадіях, включають широкий спектр інституцій: від неурядових громадських організацій до соціальних рухів і дослідних центрів.

Проміжні цілі участі громадських організацій у здійсненні фінансового контролю включають дві категорії: 1) встановлення бюджетної відповідальності влади перед суспільством (громадські організації впливають на рівень прозорості бюджетного процесу, визнання і дотримання владою суспільного інтересів здійсненні бюджетної політики, залучення громадськості до бюджетних процедур); 2) вплив на бюджетну політику уряду (удосконалення бюджетної системи, зміни в оподаткуванні й використанні бюджетних коштів для досягнення більшої результативності) [1, с. 87].

Можливість громадських організацій досягати проміжних цілей участі у здійсненні фінансового контролю залежить від багатьох факторів. Зовнішні фактори включають умови, обставини середовища, в якому діють громадські організації та які вони мають брати до уваги для забезпечення своєї дієвості. До них належать: політичне оточення і можливість бути залученими до співпраці з урядом; законодавча база, що визначає доступ до бюджетної інформації; присутність у країні та роль, яку відіграють міжнародні агенції, донори; загальний інтерес та зацікавленість широкої громадськості щодо бюджетних питань.

Водночас існують дуже важливі внутрішні фактори, які справляють визначальний вплив на можливості громадських організацій бути активними суб'єктами фінансового контролю. Вони пов'язані з тим, яким чином організаційно побудовані ці громадські організації, зокрема, що є місією організації (наприклад, чи передбачає місія відстоювання інтересів уразливих верств населення, що б спонукало цю громадську організацію брати активну участь у здійсненні фінансового контролю); наявність лідерів, які б поєднували в собі технічні навички з умінням відстоювати інтереси груп населення, що вони представляють; технічна спроможність організації здійснювати фінансовий контроль; увага, що приділяється організацією поширенню результатів фінансового контролю серед відповідної аудиторії [3, с. 294].

Попри те, що українське законодавство передбачає процедури залучення громадян до участі у бюджетному процесі та доступу до інформації, на практиці це зовсім не так, бюджети на місцевому рівні досі залишаються непрозорими і невідкритими. Зміни, які місцеві ради вносять до бюджету впродовж року, переважно проходять без участі громадськості та експертів, також переважно ці зміни не публікуються на сайтах відповідних рад та у засобах масової інформації. На веб-сайтах органів місцевої влади немає суспільно важливої інформації про

бюджет та зміни до нього, окрім поодиноких випадків відкритості, які сьогодні, на жаль, є більше винятками, ніж правилом. Особливе занепокоєння викликає відсутність у багатьох органів місцевого самоврядування веб-сторінок як таких. Слід звернути увагу на низький рівень обізнаності щодо своїх прав на доступ до інформації про місцеві бюджети навіть активних членів місцевих громад, депутатів місцевих рад і журналістів

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Зорій Н. М. Контроль в бюджетній сфері : навч. посіб. / Н. М. Зорій, Н. Г. Мельник; Терноп. нац. екон. ун-т. - Т. : Екон. думка, 2007. - 160 с.
2. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / [Ф. О. Ярошенко та ін.] ; за заг. ред. Ф. О. Ярошенка ; Держ. навч.-наук. установа "Акад. фін. упр.", Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі. - 2-е вид., допов. та переробл. - К. : ДННУ АФУ : УДУФМТ, 2011. - 559 с.
3. Орлюк О. П. Фінансове право : навч. посібник / Орлюк О. П. – К. : Юрінком Інтер, 2013.– 528 с.
4. Савченко Л.А. Правові основи фінансового контролю: навч. Посібник /Л.А.Савченко. – К.: Юрінком Інтер. – 2008. – 556 с.

УДК 330.111.

КОТ Д.В., магістрант

Науковий керівник – **НАСТІНА О.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СУЧАСНЕ ЗЕМЕЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО І ТРАНСФОРМАЦІЯ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ

В радянський період земельні правовідносини розглядались окремо від майнових правовідносин на тій підставі, що людина не спроможна своєю працею створити землю заново і перетворити її із об'єкта природи в майно, а також збільшити її природні розміри. Земля не мала грошової оцінки і була проголошена виключною власністю держави. Держава, будучи виключним власником землі, передавала окремі ділянки лише в користування. Порядок та основні принципи користування встановлювались земельним законодавством.

Ключові слова: земля, земельне законодавство, право земельної власності

Зараз є два підходи до визначення права земельної власності: цивілістичний і земельно-правовий і тому відсутність легальної дефініції чи її стислість не сприяє визначенню змісту права земельної власності [1, ст. 102].

Більшість положень права власності в суб'єктивному розумінні щодо володіння, користування і розпорядження земельною ділянкою в земельному і цивільному праві ототожнюються. Відмінність полягає в тому, що за цивільним законом права власника на майно є абсолютними, в той час як на землю у встановлених випадках – відносними. Власник майна здійснює тріаду правомочностей щодо майна на свій розсуд завжди, за окремими винятками, тоді як земельний закон в багатьох випадках встановлює порядок та умови використання земельної ділянки і навіть розпорядження нею, обмежує права власника, визначає правила його поведінки.

У регулюванні відносин власності на землю в тій чи іншій мірі використовуються норми, які є характерними для екологічного права, наприклад,

щодо раціонального використання, пріоритетності вимог екологічної безпеки, використання землі як природного ресурсу. Виходячи з комплексного характеру земельних правовідносин, окремі норми, що стосуються права власності на землю мають правові ознаки норм адміністративного, фінансового та інших галузей права.

Таким чином, під правом власності на землю ми розуміємо врегульоване нормами земельного та інших галузей права володіння, користування і розпорядження земельною ділянкою з додержанням вимог норм земельного права щодо цільового і раціонального використання землі, забезпечення її екологічної безпеки, встановлених обмежень та обтяжень.

Зміст і характер даного права визначається нормами земельного законодавства, яке є основним джерелом правового регулювання відносин земельної власності, а також нормами інших галузей законодавства: цивільного, екологічного, адміністративного, природноресурсового, державного управління тощо.

Земельний кодекс, УСРР до нових земельних відносин не вживав поняття "приватна власність на землю" і "володіння землею". А за Цивільним кодексом УСРР 1922 р. "володіння землею допускається тільки на правах користування" (ст.21).

Земельний кодекс УРСР 1970 р. у питаннях землекористування не відійшов від союзних Основ. Земля, говориться у ст. 3 цього Кодексу, є державною власністю, тобто всенародним добром.

З проголошенням Декларації про державний суверенітет України остання ще не стала *de facto* суверенною державою. Вона продовжувала бути союзною республікою СРСР. Але намітились тенденції до зміни правового статусу УРСР навіть у складі СРСР. Це вилилося, зокрема, у прийняття Закону УРСР "Про економічну самостійність Української РСР" від 3 серпня 1990 року [2].

Цілком обґрунтована концепція плюралізму форм господарювання на землю на практиці нездійснима, якщо вона не доповнюється, активізується концепцією плюралізму форм власності на землю. Саме тому 30 січня 1992 р. Верховна Рада України прийняла Закон України "Про форми власності на землю", яким запровадила три форми земельної власності, а саме: державну, колективну та приватну [3], а вже 13 березня того ж року була прийнята нова редакція Земельного кодексу України (ЗК 1992 р.), в якому зазначені форми власності на землю були конкретизовані.

Проведення в Україні економічної реформи, спрямованої на формування в країні засад ринкової економіки, закономірно обумовило необхідність впровадження світового досвіду в систему відносин власності, у тому числі й на землю, що стало логічним наслідком та прийняття діючого Земельного кодексу України [4].

Можна дійти висновків, що визначення поняття права власності на землю - це врегульовані нормами земельного та інших галузей права суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження земельними ділянками, суб'єктами яких є громадяни, юридичні особи, територіальні громади і держава.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Скловский К.М. Собственность в гражданском праве.- К.: "Справа".- 2000. - С. 158.
2. Про економічну самостійність Української РСР: Закон УРСР від 3 серпня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990.- № 34. - Ст. 499.

3. Про форми власності на землю: Закон України від 30 січня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 18. – Ст. 225.

4. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 3-4. – Ст.27.

УДК 338.4311

КРАВЧУК К.І., магістрант

Науковий керівник – **НАСТІНА О.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛІЗИНГ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ АПК

В тезах висвітлено актуальність лізингу для сучасного виробника сільськогосподарської продукції. Розглянуто поняття агролізингу, причини обмеженого використання лізингу, переваги лізингу та виділено шляхи усунення проблем в сфері лізингу.

Ключові слова: агролізинг, переваги лізингу, шляхи усунення проблем.

В умовах нестачі фінансових ресурсів та низької купівельної спроможності аграрних підприємств, лізинг виступає єдиною можливістю для зміцнення та розвитку їх виробничо-технічної бази. Однак, лізингові відносини в аграрному секторі нашої держави не користуються популярністю.

Основними причинами обмеженого використання фінансового лізингу є недосконалість законодавства про лізинг, монопольне становище лізингодавців на ринку лізингових послуг, слабкий фінансово-економічний стан багатьох сільськогосподарських товаровиробників, їх неспроможність своєчасно та в повному обсязі сплачувати лізингові платежі, висока вартість лізингових угод, що пропонуються лізинговими компаніями [1, с. 62-67].

Лізинг у сільському господарстві є специфічним видом агробізнесу і відноситься до галузевого різновиду та повинен отримати назву “агролізинг”. Його можна визначати як економічний важіль забезпечення безперервності відтворювального кругообігу капіталу в аграрних підприємствах шляхом передачі їм у використання технологій вирощування продукції, основних засобів, племінної худоби, селекційного насіння, які належать іншому власнику, на умовах терміновості, платності та з правом викупу протягом або в кінці обумовленого терміну використання.

Серед великої кількості переваг лізингу найбільш суттєвими для сільськогосподарського виробника за нинішніх умов є: можливість використання нової, дорогої техніки, високих технологій без значних одноразових витрат, тобто можливість налагодити виробництво при обмежених витратах фінансових засобів; можливість спочатку випробувати техніку, набути в лізинг, а потім (за бажанням) придбати її у власність; гнучкий порядок здійснення лізингових платежів, який дозволяє враховувати сезонність використання об'єкта лізингу; можливість лізинго-одержувача отримати від лізингодавця додаткові послуги у вигляді поставки об'єкта лізингу та його обслуговування, а також у вигляді юридичних консультацій [1, с. 63].

Можна виділити такі шляхи усунення проблем: удосконалення цивільного та фінансового законодавства з питань лізингу; інтеграція національного законодавства в міжнародне; надання податкових пільг щодо операцій з міжнародного лізингу; розробка державної програми підтримки лізингу; запобігання монополізації та створення умов для розвитку добросовісної конкуренції; розширення кількості компаній, які займаються фінансуванням саме фізичних осіб; реформування податкового законодавства в частині стимулювання лізингових операцій; створення більш розвинутої інвестиційної інфраструктури ринку лізингових послуг; дотримання учасниками лізингу вимог законодавства; забезпечення захисту прав учасників ринку лізингу; забезпечення рівних можливостей для доступу до ринку лізингових послуг [2, с. 110].

Крім того, розвитку лізингу у сфері АПК повинно сприяти:

- втілення у законодавстві єдиного розуміння лізингу, насамперед як господарської діяльності у сфері інвестування коштів. Вказане розуміння лізингу є важливою умовою для подальшого удосконалення напрямів державної підтримки цього важливого економіко-правового інструменту;

- активізація участі у лізингу недержавних лізингових компаній. Оскільки розвиток лізингу передбачає насамперед зацікавленість у ньому лізингодавців, заходи державної підтримки не можуть стосуватися виключно державних лізингових компаній [3, с. 79].

Таким чином можна дійти висновків, що система державної підтримки у сфері лізингу повинна будуватися таким чином, щоб сприяти участі у лізингу і недержавним суб'єктам господарювання. Варіантом такої підтримки може бути надання податкових пільг державним та недержавним лізинговим компаніям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Барабаш А. Особливості державної підтримки лізингових відносин у сфері АПК та її вплив на економіко-правову сутність лізингу/А. Барабаш//Підприємництво, господарство і право.2018.№3. –С. 62-67

2. Іванченко В.О. Агролізинг як специфічний вид інвестування /В.О.Іванченко,В.Г.Крячко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки.-2012.- Вип.22(2).-С.107-112

3. Марценюк-Розарьонова О.В. Проблеми лізингових відносин на сучасному етапі та шляхи їх подолання / О.В.Марценюк-Розарьонова,С.В.Зарубенко // Збірник наукових праць ВНАУ 2012.№2. –С. 77-82

УДК 347.73

КРИЖЕШЕВСЬКИЙ В.О., 4 курсу

Науковий керівник – **КОВАЛЬЧУК І.В.,** канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ГРОМАДСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

В доповіді розкрито поняття громадського контролю через призму історико-правового досвіду. Дослідження історичного досвіду дозволяє виділити сучасні проблеми реалізації громадського фінансового контролю та запропонувати шляхи їх вирішення спираючись на історичний та міжнародний досвід.

Ключові слова: фінансовий контроль, громадянське суспільство, громадський контроль, механізм фінансового контролю, наслідки фінансового контролю.

Напевне немає в світі людини яка б не зустрічалась з фінансовим контролем у своєму житті. Отримуючи фінанси з різних джерел (заробітна плата, пенсія, отримання кишенькових грошей тощо) ми безпосередньо здійснюємо контроль за їх використанням. Держава постійно кожної хвилини, навіть кожної секунди розпоряджається фінансовими ресурсами. Оскільки Держава має складну структуру і повноваження на витрату фінансів має не один державний орган, контроль за їх використанням здійснюють декілька суб'єктів. Одним з них є громадяни.

Громадський контроль може ініціюватись і здійснюватись безпосередньо самими громадянами, їх об'єднаннями, групами спеціалістів, які створюються при представницьких органах влади, а також державних і комунальних підприємствах, установах та організаціях на основі добровільності й безоплатності. І ступінь реалізації достатньо високий. Історично склалося, що український народ любить контролювати діяльність всіх у всіх сферах суспільно-правових відносин. Цей факт підмічає й сам народ, кажучи: «Довіряй, але перевіряй», і ніби виправдовуючи свою недовіру додає: «Одна голова добре, а дві-краще!» [1, с. 11].

Чинне законодавство підтримує таку позицію, більш-того гарантує її невід'ємне забезпечення «Згідно зі статтею 38 Конституції України «громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування». Така конституційна норма передбачає як у теоретичному, так і в практичному контексті громадський контроль за використанням фінансів. Незважаючи на вище сказане на сьогоднішній день не існує ЗУ «Про Громадський контроль», хоча проект існує (Проект Закону 13.05.2015), але від 01.11.2016 його знято з розгляду [3, с. 297].

Проте, в кого в перше виникла думка для контролю за використанням фінансів? Звідки бере витоки початок цієї діяльності?

Нажаль, автора першої думки яка мала такий зміст виявити просто неможливо, адже сама по собі думка явище не матеріальне, абстрактне, проте можливо сказати де вперше була вона виражена на державному рівні і знайшла матеріальне відображення в законодавстві якої країни. Якщо брати поняття фінансовий контроль, то період його виникнення потрібно ототожнювати з періодом виникнення такого поняття як фінанси [4, с. 16]. Як стверджують історико-архівні матеріали, державний фінансовий контроль з'явилися біля 4000 років до н. е., коли стародавні цивілізації Близького Сходу створили високоорганізовані держави, що спричинило розвиток господарської діяльності, що змусило тогочасне суспільство займатися обліком доходів та витрат. Так і виник контроль над фінансами, мета якого була у зменшенні втрат внаслідок шахрайських операцій з коштами. Як не дивно, вперше термін *financia* виник лише у XIII-XV ст. в торгових містах Італії, що в перекладі з латинської означало «кінець, закінчення, фініш». В Італії XIII-XV ст. цей термін означав будь-який грошовий платіж, тобто грошові відносини між суб'єктами. Відповідно ж явище Громадянського фінансового контролю вперше було передбачене Першою Конституцією США 1787 р. В преамбулі якої було написано: «Ми, народ Сполучених Штатів, щоб створити досконаліший союз, установити правосуддя, забезпечити внутрішній спокій, запровадити спільну

оборону, сприяти загальному добробуту та забезпечити нам самим і нашим нащадкам блага свободи - видаємо і встановлюємо цю Конституцію для Сполучених Штатів Америки. Нею Американці показали що конституція створена самим народом, і для народу, і кому як не йому забезпечувати реалізацію своїх прав, що по суті породило Громадський контроль над фінансами включно» [2, с 9].

А щодо України? Коли саме наш народ отримав цю наглядову функцію на законодавчому рівні? В період прийняття Конституції (1996р.). Вона визначала правовий статус відповідних державних органів, що наділені контрольними повноваженнями, в тому числі і громадських організацій як спеціального контрольного органу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гетманець О. П. Бюджетний контроль: організаційно-правові засади: монографія / О.П. Гетманець. – Харків: Екограф.– 2008. – 308 с.
2. Зорій Н. М. Контроль в бюджетній сфері : навч. посіб. / Н. М. Зорій, Н. Г. Мельник; Терноп. нац. екон. ун-т. – Т. : Екон. думка, 2007. – 160 с.
3. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / [Ф. О. Ярошенко та ін.] ; за заг. ред. Ф. О. Ярошенка ; Держ. навч.-наук. установа «Акад. фін. упр.», Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі. – 2-е вид., допов. та переробл. – К. : ДНУ АФУ : УДУФМТ, 2011. – 559 с.
4. Орлюк О. П. Фінансове право : навч. посібник / Орлюк О. П. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 528 с.

УДК 343

КУЛЕША А.М., магістрант

Науковий керівник – **НІКІТЕНКО О.І.**, д-р юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОНЯТТЯ ЗЛОЧИННОСТІ ЯК ЯВИЩА ТА ЇЇ ПРОЯВИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

У тезах конференції проаналізовано поняття злочинності в аграрній сфері, оглянуто думки науковців з даного приводу, та запропоновано авторське визнання поняття злочинності в аграрній сфері.

Ключові слова: злочинність, стан злочинності, злочинність в аграрній сфері, аграрний сектор економіки, статистичні показники злочинності, боротьба зі злочинністю.

У ст. 14 Конституції України зазначено, що земля є основним національним багатством, яке перебуває під охороною держави [1]. Саме тому це насамперед є конституційною гарантією для створення відповідних умов зміцнення в Україні законності у сфері земельних правовідносин, а тому завданням держави є виконання даного конституційного принципу. Одним із засобів реалізації державної політики у сфері охорони та раціонального використання земельних ресурсів є боротьба з негативним явищем, яке руйнує національне багатство нашої держави – боротьба зі злочинністю в аграрному секторі економіки.

Злочинність, як соціальне явище, яке існує в аграрній сфері. Це її так званий «своєрідний субстрат», що обумовлює існування й розвиток комплексу теоретичних, методологічних, методичних, практичних та інших підходів щодо вивчення її характеристик, ознак, форм, проявів, інструментарію вимірювання, визначення детермінантів та системи запобігання їй. Проте у кримінологічних

дослідженнях існують численні, часто взаємовиключні визначення злочинності в аграрній сфері, що не дає змоги забезпечити підхід до цього феномену на єдиних методологічних засадах [3, с.33].

Проблеми стану злочинності в аграрному секторі економіки та виявлення тенденцій її розвитку є постійним об'єктом дослідження провідних учених-кримінологів як нашої країни, так і їх іноземних колег. Серед вітчизняних дослідників цій проблематиці приділяли увагу такі науковці, як О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, В.В. Голіна, Л.М. Давиденко, С.Ф. Денисова, О.М. Джужа, І.І. Зелінський, О.М. Джужа [2, с. 15].

Зміни в аграрному секторі економіки та земельних відносинах, реформування власності в агропромисловому комплексі супроводжуються негативними наслідками для нашої держави, які і є підґрунтям, умовами та чинниками, що значною мірою детермінують вчинення корисливих злочинів у цій сфері. Статистичні показники вчинення злочинів в аграрній сфері свідчать, що високий відсоток становлять злочини у сфері розкрадання майна з використанням службового становища, злочини вчинені у процесі розподілу майнових і земельних паїв, зловживання, пов'язані з незаконним використанням та реалізацією сільськогосподарської техніки, нецільове використання бюджетних та позабюджетних коштів, недостачі та розкрадання грошових коштів і матеріальних цінностей.

Злочинність в аграрній сфері – це система, що складається зі злочинів у сфері землекористування, сукупність і взаємозв'язок яких підкорена системним принципам. З цієї точки зору, злочинність розглядається як порівняно самостійна, динамічна, ймовірна соціальна система, елементами якої є злочини в аграрній сфері, а також окремі види злочинів, об'єднаних в однорідні групи. Специфічний зв'язок цих елементів створює вже не просту сумарну сукупність, а якісно інше за своїм змістом явище – злочинність (І.М. Даньшин, Н.Ф. Кузнецова та ін.) [4, с. 336]. Проте існують думки і тих вчених, які спростовують це положення. Вони вважають, що злочинності не притаманні властивості системи, і злочинність можна віднести до класу так званих уявних систем або статистичної множинності. Саме тому питання щодо визначення поняття «злочинність» залишається відкритим для подальшої дискусії.

Враховуючи вищевикладене, проаналізувавши думки науковців з даного приводу, та висловлюючи власну позицію, ми пропонуємо авторське визначення поняття «злочинності в аграрній сфері». Злочинність в аграрній сфері - це сукупність злочинів вчинених на певній території та за певний проміжок часу, які виражаються зокрема у самовільному зайнятті земельної ділянки та самовільному будівництві; забрудненні або псуванні земель; порушенні порядку зайняття господарською діяльністю; порушенні правил екологічної безпеки; порушенні законодавства про захист рослин; безгосподарському використанні земель, і тягнуть за собою передбачену законом кримінальну відповідальність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
2. Голіна В.В., Голово Б.М. Кримінологія: Заг. та Особл. Ч.: навч. посіб. Харків, 2014. 513 с.
3. Литвинова О.М. Кримінологія. Академічний курс. Київ, 2018. 588 с.

УДК 349.4

МАРЧЕНКО Т.С., магістрант

Науковий керівник – **МЕЛЬНИК О.Г.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РИНКУ

Тези визначають європейські перспективи для аграрного сектору економіки України та умови адаптації українських виробничих господарств до сучасної аграрної політики Європейського Союзу.

Ключові слова: аграрна політика, виробничо-господарська діяльність, євроінтеграційний простір, спільна аграрна політика ЄС, конкурентоспроможність аграрних товаровиробників

Аграрний сектор України має досить передумов для того щоб успішно та вигідно увійти в євроінтеграційний простір. Враховуючи існування різних підходів до ролі держави в аграрному секторі, закордонний досвід свідчить, що у більшості провідних європейських країн державне регулювання є обов'язковим елементом аграрної політики. Тому не дивно, що там державне регулювання передбачає вирішення таких основних завдань як забезпечення сприятливої економічної ситуації у сфері сільського господарства, допомога держави в адаптації до нових умов, захист внутрішнього аграрного ринку, сприяння конкурентоспроможності національних товаровиробників на світовому ринку в цілому [4].

У Європейському Союзі Спільна аграрна політика була результатом бажання держав-учасниць Європейського Союзу створити, в першу чергу, політичний та економічний союз [1]. Пріоритети такої політики для країн Європейського Союзу є яскравим прикладом для України. Аграрна політика ЄС на сучасному етапі забезпечила збалансованість сфери сільського господарства та його майбутній розвиток. Варто також додати, що така єдність реалізується шляхом вільної торгівлі сільськогосподарськими товарами між державами-ленами, спрощення митних та податкових платежів, а також запровадження єдиних цін на аграрну продукцію. Наднаціональні органи ЄС здійснюють контроль за підтримкою рівня цін на сільськогосподарську продукцію, а якщо ринкові ціни на товари знижуються до мінімального рівня, то такі товари одразу викупляються у товаровиробників, цим самим контролюють підтримку рівня цін. Це і є основа принципу фінансової солідарності, так як відповідальність покладається на всі країни-члени за фінансові наслідки Спільної аграрної політики, адже вона має спільне фінансування [3, С.218]. Для підвищення продуктивності аграрного виробництва необхідно обов'язково враховувати стан природного середовища, його можливість забезпечити на відповідні процеси відтворення в екосистемах. Також важлива державна підтримка наукових досліджень у сфері впровадження нових екологічно чистих технологій для вироблення конкурентоздатної національної продукції. Важливим елементом є

також відповідальності держави за стан справ в аграрному секторі та відповідності бюджетного фінансування вимогам СОТ [2] та Спільній аграрній політиці країн Європейського Союзу. Все це безперечно буде спрямовано на добробут селян, соціальний захист та розвиток сільських територій в державі [4]. Враховуючи досвід країн, що вже пройшли процес інтеграції до ЄС, найвагомішою проблемою адаптації агросектору України до умов спільної аграрної політики Європейського Союзу є відповідність організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств до тих, які діють у Європейському Союзі. Не враховуючи вагомні європейські перспективи для аграрного сектору економіки України, адаптація наших господарств до умов ЄС проходить без урахування організаційних та економічних факторів, що є основою для створення та діяльності агроформувань Європейського Союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛАТЕРАТУРИ:

1. Договір про Європейський Союз. № 994_029 від 7 лютого 1992 року із змінами та доповненнями від 13 грудня 2007 року. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029
2. Протокол про вступ України до Світової організації торгівлі. Ратифіковано Законом № 250-VI (250-17) від 10.04.2008, ВВР, 2008, N 23, ст.213. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_049
3. Варшавська Н.Г. Спільна аграрна політика ЄС: генезис, основні цільові орієнтири для України. Економіка і організація управління № 2 (22) 2016. С.215-221
4. Левченко Н.М. Принципи державного регулювання розвитку АПК в умовах інтеграції до європейського простору [Електронний ресурс] / Н.М. Левченко // Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2011-1/doc/6/03.pdf>.

УДК 349.412.2

МЕЛЬНИЧЕНКО О.О., студентка III курсу

Науковий керівник – **НАСТІНА О.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДІЇ МОРАТОРІЮ НА ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ

В тезах висвітлено актуальність проблеми дії мораторію на землі сільськогосподарського призначення. Розглянуто аргументи скасування та продовження мораторію, та розроблено план дій для законодавчого врегулювання питання вільного ринку обігу земель.

Ключові слова: мораторій, земельні частини(паї), вільний ринок обігу земель, право власності на землю.

На сьогодні як ніколи актуальна тема правового регулювання мораторію на землю. Вперше мораторій на відчуження земельних часток (паїв) був запроваджений у 1991 р. як тимчасовий захід та стосувався заборони їх відчуження до моменту врегулювання порядку реалізації вказаних прав новим Земельним кодексом України [1]. Причиною цього було те, що український ринок вільних земель тільки почав формуватися і мораторій розглядався лише як тимчасове явище, яке б урегулювало поступове наділення усіх громадян земельними ділянками в натурі у подальшому. Проте, з прийняттям Земельного кодексу України в 2001 р. мораторій знято не було з різних причин, які обґрунтовано надавалися владою, тому це питання залишається актуальним та відкритим й досі.

Мораторій порушує права людини на вільне право виділити власну земельну ділянку в натурі та право власності на неї [2, с. 248]. Зокрема, право на мирне володіння своїм майном, гарантованого ст. 1 Протоколу №1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Практика Європейського суду з прав людини вказує, що земельний мораторій дійсно є порушенням прав людини, однак своїм рішенням суд зобов'язав Україну вжити законодавчих або загальних заходів, які забезпечили б дотримання справедливого балансу між правами власників землі сільськогосподарського призначення та суспільними інтересами. Проте Суд наголосив, що він не буде визначати, який саме баланс має бути дотримано та що ринок з продажу сільгоспземель має бути введений негайно, а держава залишається вільною у виборі заходів, якими може бути виконано рішення Суду [3].

Діючий мораторій на відчедження земель сільськогосподарського призначення є розплідником зловживань, корупції та порушень, оскільки фактично єдиним способом використання сільськогосподарських земель є оренда та емфітевзис. В Україні уже накопичено великі обсяги тіньового, корупційного, спекулятивного капіталу, який після скасування мораторію хлине на ринок землі і сформує її ціну на рівні, який виявиться недоступним для переважної більшості зuboжілого селянства, хоча може бути значно нижчим від реальної ціни на українські чорноземи. В таких умовах селяни, особливо старшого віку, активно продаватимуть свої земельні паї, але купити їх не зможе навіть молодше покоління селян [2, с. 179]. Ці землі опиняться в руках великих агрохолдингів (в тому числі іноземних), оскільки за межами України теж сформувався значний попит на наші чорноземи, за рахунок якого противники мораторію обіцяють приплив в Україну прямих іноземних інвестицій. Але при цьому замовчують, яку ціну доведеться платити за такі інвестиції — виведення надприбутків, погіршення якості земель, зростання безробіття на селі і навіть втручання у внутрішню політику держави. Тому, ми вважаємо, якщо в таких умовах скасувати мораторій, то вигоду від цього отримають лише олігархи та великі агрохолдинги, а звичайні селяни та фермери змушені будуть продавати свою землю за безцінь.

За роки незалежності уряд України не спромігся затвердити стратегію розвитку АПК на середньо- і довгострокову перспективу. Тож, на даний момент, перед тим, як скасувати мораторій, держава повинна провести фінансову, освітню, організаційну, правову підготовку селянства до самостійного господарювання з певними стабільними гарантіями. Зокрема, потрібно створити державний аграрний банк із правом формування запасу (фонду) земель для регулювання кон'юнктури земельного ринку та позбавити права будь-які інші структури викупати землю у селян для перепродажу.

Серед політиків та урядовців існує безліч думок з приводу скасування чи продовження мораторію на землі сільськогосподарського призначення. Прихильники за зняття мораторію наголошують, що він є неконституційним та стримує інвестиції в аграрну сферу, а Україна недоотримує певний відсоток до державного бюджету. Окрім цього дана ситуація призводить до концентрації земель в руках великих агрохолдингів й олігархів та до обезземелення селян.

З іншого боку, противники скасування мораторію зауважують, що Україна як аграрна країна має зберігати ці землі для фермерських державних підприємств, а

земля в жодному разі не має стати товаром. Стверджують, що ринок землі, на жаль, став питанням політичним, а не суспільним, і доки на рівні державних органів не буде вирішено дану проблему, ринок вільних земель введено в обіг не буде [2, с.198]. Проте, все таки більшість проти тому, що поки що не створено нормативну базу з питання обігу вільного ринку земель, й держава просто не в змозі забезпечити відповідні механізми урегулювання даного питання.

На нашу думку, народ України та, власне, сама держава поки що не готові до скасування мораторію на продаж сільськогосподарських земель з різних причин. Народ України через власну необізнаність та небажання цікавитися проблематикою мораторію, а також через неякісну інформаційну та просвітницьку політику держави. Держава через те, що на даний час не розробила та не затвердила потрібний пакет законодавчих актів, які б урегулювали питання вільного обігу ринку земель. Важливий нормальний прозорий ринок землі зі зрозумілими цінами з можливістю для середніх та дрібних фермерів інвестувати й отримувати банківські кредити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3–4. – ст. 27
2. Мірошниченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: Монографія. – К.: Алерта, ЦУЛ, 2009. – 268 с.
3. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535

УДК 347.73

МІСЬКОВА Ю.Ю., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **КОВАЛЬЧУК І.В.** канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОДАТКОВА ТАЄМНИЦЯ: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Доповідь присвячено висвітленню новел правового регулювання поняття «податкова таємниця». Висвітлено основні аспекти правового регулювання податкової таємниці та проблеми правового механізму її забезпечення, запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: податкова таємниця, конфіденційність інформації, розголошення податкової таємниці, інформація з обмеженим доступом.

Інформація в наш час відіграє важливу роль в суспільстві. Потрібно зазначити, що ХХІ століття, це століття в якому розвинена та демократична держава це та, яка характеризується певним рівнем інформатизації. За допомогою інформаційних технологій громадяни тієї або іншої країни можуть контролювати те, на скільки легальними є ухвалені рішення органами державної влади і брати участь у вирішенні ряду суспільних питань.

Крім позитивних наслідків володіння інформацією, виникають і негативні, адже та сама інформація може виступати також загрозою для окремої людини або ж цілого суспільства та держави. Бо ж розголошення частини інформації, що має стратегічно важливе значення для держави чи окремих громадян є явищем негативного характеру.

Забезпечення конфіденційності інформації у нашій державі недостатньо добре регулюється законодавством. Це яскраво видно на прикладі податкової таємниці, бо не зважаючи на важливість визначення її правового режиму у Податковому кодексі України чітко його не визначено. Аналізуючи податкове законодавство можна побачити, що правовий режим податкової інформації як такої в цілому та податкової таємниці зокрема, розглядається що найменше в шести главах.

Також потрібно зазначити, що довгий час податкова таємниця розглядалася в контексті особливостей правового режиму відкритої інформації та інформації з обмеженим доступом. А це не зовсім правильно оскільки, по-перше, принципи податкової таємниці відрізняються від принципів публічної інформації та інформації з обмеженим доступом. По-друге вони протирічать один одному тому, що правовий режим першого ґрунтується на засадах прозорості, відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень та вільного отримання чи поширення публічної інформації, то для забезпечення правового режиму податкової таємниці податкові органи зобов'язані зробити все необхідне для унеможливлення доступу, передачі чи розповсюдження отриманої конфіденційної інформації платника податків третім особам. [5 с.54]

Щоб належно охарактеризувати даний інститут нам потрібно визначити такі основні структурні елементи: [4 с. 404]

1. визначення податкової таємниці
2. мету правового режиму податкової таємниці;
3. правовий статус об'єкта;
4. правовий статус суб'єктів;
5. відповідальність за порушення режиму податкової таємниці.

Податкова таємниця це будь-які відомості отримані податковим органом про платника податків. А з цього визначення можна зробити висновок, що в особи суб'єктивне право на податкову таємницю та юридичний обов'язок податкових органів виникає за наявності об'єкта. А ним є саме інформація про платника податків. [8]

Мета є одним із найважливіших елементів правового режиму податкової таємниці та правового режиму загалом. І саме від неї залежить зміст інших структурних елементів. Отож упорядкування суспільних відносин щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони та захисту конфіденційної інформації платника податків, що стала відома співробітникам податкового органу у зв'язку з виконанням покладених на них службових обов'язків. Потрібно ж зазначити, що упорядкування здійснюється задля забезпечення ефективного функціонування податкової системи та інформаційної безпеки України.

Другим елементом є те з приводу чого виникають, змінюються чи припиняються відносини між платником податків і службовою особою податкових органів, тобто цим елементом є об'єкт. Нелюбина Н. в своїй публікації «Об'єкт податкової таємниці» зазначає, що цим об'єктом є саме відомості, що становлять податкову таємницю, відносяться лише до конкретної особи, тобто платника податків, і тому об'єктом податкової таємниці виступає лише так звана «своя» таємниця [8, с. 88].

Суб'єктами податкової таємниці виступають як і платники податків, так й Державна фіскальна служба яку представляє відповідний структурний підрозділ або ж конкретна посадова чи службова особа, яка отримала доступ до конфіденційної інформації у зв'язку з необхідністю виконання покладених на неї обов'язків.

Наступним елементом правового режиму податкової інформації і не менш важливим є відповідальність за порушення правового режиму податкової таємниці. На відміну від зарубіжних країн наприклад ФРН, або ж Польщі де чітко окреслюється відповідальність за порушення податкової таємниці у вітчизняному законодавстві, нажаль, не міститься чіткого переліку правопорушень у сфері податкової таємниці. Тому саме цей елемент потребує доопрацювання.

Отже, дослідження правового режиму податкової таємниці і його структурних елементів, дозволяє стверджувати, що в національному законодавстві відсутнє їх впорядкування в межах одного нормативно-правового акта. Більшість з них взагалі законодавчо не визначені. А сама податкова таємниця це перш за все відомості які стали відомі податковим органам в процесі виконання своїх повноважень, а по-друге це відомості які не є загальнодоступними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛАТЕРАТУРИ

1. Податковий кодекс : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16. – Ст. 112.
2. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №48. – Ст. 650.
3. Про доступ до публічної інформації: Закон України // Офіційний вісник України. – 2011. – № 10. – Ст. 446.
4. Ліпкан В.А. Правовий режим податкової інформації в Україні : [монографія] / В. А. Ліпкан, О. В. Шепета, О. А. Мандзюк / за заг. ред. В. А. Ліпкана. — К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2015. — Ст. 404.
5. Мандзюк О. А. Податкова інформація: окремі аспекти реалізації права на доступ: // Юридичний Вісник. – 2013. - №4 (29) – Ст. 53-56.
6. Бабін І. І. Правове регулювання податкової таємниці за законодавством України / І. І. Бабін // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2012. – Вип. 6182. – Ст. 98–101.
7. Тімарцев О. Ю. Податкова таємниця: дискусійні аспекти / О. Ю. Тімарцев // Економічний часопис- XXI. – 2013. – № 7–8 (1). – Ст. 65–68.
8. Нелюбина Н. Об'єкт податкової таємниці / Н. Нелюбина // Правова інформатика. — 2007. — № 1 (13). — Ст. 87—91, Ст. 88.

УДК347.218

МІЩУК А.С., магістрант

Науковий керівник – **НІКІТЕНКО О.І.**, д-р юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗМЕЖУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ТА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Тези присвячені питанням розмежування земель державної та комунальної власності після запровадження земельної реформи для ефективного розвитку територіальних громад в Україні.

Ключові слова: комунальна власність, землі комунальної власності, земельна реформа, власність українського народу, територіальна громада, місцеве самоврядування.

Розмежування земель варто відрізнити від інших схожих правових категорій, мова йде про ті, які виступають підставами для виникнення права комунальної власності на землю. Характерною рисою розмежування земель можна вважати те, що воно є одночасною дією, яка має публічно-правовий характер, в результаті реалізації якої і формуються землі комунальної власності. З моменту набрання чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної» від 06.09.2012, з 01 січня 2013 року землі державної та комунальної власності в Україні вважаються розмежованими [4].

Загально визнаною в нашому суспільстві є необхідність розмежування земель державної та комунальної власності, особливо важливим цей процес для територіальних громад. Але все ж, навіть враховуючи те, що правові основи цього процесу були встановлені ще в 2001 році, коли був прийнятий Земельний Кодекс України, все ж таке розмежування згідно до встановлених правил досі не проведено остаточно [2]. Причин цього багато, однією з них є досить невдалий механізм розмежування, який оснований на необхідності одночасного розподілу між державою та територіальними громадами досить великих земельних площ на місцевості, при цьому необхідно врахувати виготовлення складної та дорого вартісної землевпорядної документації, також її затвердження та інші процедури. Науковці відмічають, що незважаючи на загальний підхід, з початку земельної реформи всі землі, що раніше були у власності радянської держави, після здобуття незалежності, стали не власністю Української держави (тобто державною власністю), а саме власністю українського народу, яку, в свою чергу, варто розглядати як загальне поняття відносно як державної так і комунальної власності. Іншими словами, безпосередньо на підставі положень Земельного Кодексу України, частина земель українського народу була визнана комунальною власністю, а інша – власністю держави [5]. Продовжуючи думку автора, після запровадження земельної реформи, велика кількість нормативно-правових актів визначали не перехід земель колишньої радянської держави у власність держави Україна, у державну власність, а про перехід таких земель безпосередньо у власність українського народу. Таке положення зазначено у 13 статті Конституції України, а конкретніше, ця стаття визначає землю об'єктом права власності українського народу [1]. Тому відповідно до норм Конституції України, розпоряджаються землями народу, від імені народу України, як органи державної влади, так і органи місцевого самоврядування. Виходячи з цього що термін «землі українського народу» охоплює і комунальні, і державні землі. Тому, землями державної власності розпоряджаються органи державної влади землями комунальної власності – органи місцевого самоврядування. Варто відмітити, що до здійснення розмежування органи місцевого самоврядування не лише здійснювали розпорядження конкретними землями, відповідно до норм Бюджетного кодексу України [3], та от, плата за землю зараз зараховується до місцевих бюджетів, тому територіальна громада не лише здійснює розпорядження певними землями, а ще й отримує певну економічну вигоду від такого використання. Тому державна і комунальна власність є рівноправними формами права власності народу України, хоча до прийняття чинного Земельного Кодексу України вони існували без відповідного розмежування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Декларація про державний суверенітет України. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1990, N 31, ст.429. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12>
2. Земельний кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 2002, №3-4, ст.27. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI: за станом на 01.01.2018р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності 5245-VI від 16.06.2013. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 36, ст.472. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5245-17>
5. Носік В. В. Проблеми здійснення права власності на землю українського народу: автореф. дис. ... докт. юрид. наук / В. В. Носік ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2007.

УДК 347.77

МУКОЇДА І.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ПАХОМОВА А.О.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМА ПОШИРЕННЯ ПЛАГІАТУ В СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЯХ

Із розвитком інформаційного суспільства питання академічної доброчесності з кожним днем стає все більш актуальним. Плагіат в студентських роботах розглядається як різновид академічного шахрайства. У роботі також аналізуються заходи протидії поширенню плагіату, які застосовуються в національних і зарубіжних навчальних закладах.

Ключові слова: право інтелектуальної власності, авторське право, плагіат, академічна доброчесність, автор.

Серед проблем сучасної системи освіти можна відзначити зниження якості навчання, несамотійність виконання робіт, різні прояви обману і нечесності в навчальній діяльності. Розвиток інформаційних технологій дозволяє сучасним студентам застосовувати метод написання робіт, який отримав назву «сору paste» - копіювання матеріалів з інтернету з мінімальним їх редагуванням. Такі роботи можна назвати «неприкритим копіюванням» або плагіатом.

Можна зустріти протилежні думки про плагіат і інших формах несумлінності в науці: від різкого неприйняття до схвалення і підтримки. Часто даний діапазон думок висловлюють одні й ті ж люди в залежності від обставин і оточення. У плагіаті складно побачити позитивні моменти, але і проста констатація негативних наслідків не дає повної картини цього явища.

Негативна практика використання плагіату в студентських роботах поширюється настільки стрімко, що з'явилася пропозиція вважати такий плагіат «побутовим».

Керівник проекту «Антиплагіат» Ю. Чехович вважає, що «коли студент списує роботу, мова не йде про плагіат в чистому вигляді, мова йде про несамотійність при написанні роботи. У цьому сенсі однаково, скачав людина реферат з сайту, або підглянув рішення задачі у свого сусіда на іспиті, або приніс шпаргалку на іспит.

Раніше плагіат був прерогативою науки, високого мистецтва, літератури. Зараз ми це поняття розширюємо на масу інших суміжних понять, пов'язаних з копіюванням. Було б сьогодні цікаво спробувати розмежувати побутової плагіат і високий, і зрозуміти, де плагіат, а де щось інше »[1]. У даній доповіді будемо розглядати плагіат в студентських роботах як різновид несумлінної поведінки учнів і форму академічного шахрайства.

На одній з конференцій, присвяченій проблемі плагіату були представлені дані результатів американського дослідження [Там само]. Виявилося, що 80% студентів коледжів визнаються, що хоча б раз у житті списували. 36% студентів відзначають, що вони списують регулярно, 90% учнів впевнені, що їх плагіат ніколи і ніким не буде виявлений. Цікаво, що в 1969 році 58% американських школярів давали свої роботи для списування своїм однокласникам.

У 1989 році таких було 97,5%. Дві третини студентів (74%) зізнаються, що вони досить регулярно списували і 47% американських студентів впевнені, що викладачам краще не помічати факти плагіату в їх роботах [Там само].

Це свідчить про те, що проблема академічної несумлінності і поширення плагіату в студентських роботах вельми актуальна і вимагає всебічного розгляду.

Завдяки спеціалізованими програмами ідентифікації плагіату комп'ютерний або так званий «автоматичний» плагіат може побачити кожен охочий, але тільки вчені можуть ідентифікувати смисловий плагіат, зрозуміти вторинність ідеї і відсутність новизни підходу.

Експертна функція науки проявляється в повній мірі при оцінці роботи колеги або випадкову людину, експертна оцінка і самоаналіз є невід'ємними рисами вченого. Експертність виробляється роками безперервної роботи в науковій галузі.

Внаслідок достатнього рівня контролю результатів роботи студента може підвищитися рівень експертності викладача, який в разі автоматичної перевірки позбавляється від деяких монотонних процедур і може сконцентруватися на науковому аналізі роботи «по суті».

Також через високу адміністративного навантаження на процес навчання економія часу викладача дозволить йому ефективніше виконувати свої Інститут державного управління, права та інноваційних технологій прями обов'язки і розширювати академічні знання в викладається наукової області.

Міри покарання за плагіат повинні бути визначені в офіційно затверджених нормативних документах ВНЗ. Звичайно, питання дозволеного обсягу чужого тексту в студентській роботі залишаються вельми дискусійними, (особливо для різних спеціальностей і різного рівня студентських робіт) і вимагають подальшого вивчення і розробки. Проте, практика свідчать про те, що навчальними закладами проводиться серйозна робота по припиненню фактів плагіату в студентських роботах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Plagium vulgaris: как предотвратить плагиат в науке / [Електронний ресурс] // http://pressria.ru/presscenter_online/20110131/328762171.html

УДК 339.172(477)

ОБУХОВ Є.А., магістрант

Науковий керівник – ЛОМАКІНА І.Ю., канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

АГРАРНА БІРЖА ШЛЯХИ РЕГУЛЮВАННЯ

У статті розглядається економічна сутність і основні завдання аграрної біржі, нормативно-правова база, яка регулює її роботу, досліджена роль і місце аграрного фондового ринку в сучасній аграрній політиці держави, викладені результати дослідження ринку за кількістю і вартості укладених угод, структура біржового товарообігу, а також розглянуті перспективи функціонування аграрної біржі в майбутньому.

Ключові слова: аграрна біржа, торгівля, товарна біржа, операції, сільськогосподарська продукція, нормативна база, форвардна угода, деривативи, державне регулювання, біржова діяльність, електронна торгівля.

Розвиток національного ринку, який складається із сукупності регіональних, вимагає критичного підходу щодо можливостей кожного регіону у виробництві та визначення напрямів подальшого розвитку і підвищення ефективності роботи. Аграрна біржа – один із головних його елементів. Тому з діяльністю аграрних бірж пов'язані структурні зрушення у системі збуту сільськогосподарської продукції. Біржа - економіко-організаційний механізм взаємодії виробників і потенційних споживачів крупних партій продукції.

В умовах нестійкого зовнішнього середовища, інтеграції до глобального економічного простору, посилення процесів глобалізації аграрний сектор та формування його дієвої інфраструктури є пріоритетним напрямом розвитку аграрних бірж України. Біржова торгівля має низку переваг перед традиційними формами договірних відносин на аграрному ринку, проте більшість із них не мають практичного застосування.

В організації біржової діяльності важливу роль відіграють інститути ринкової інфраструктури як складові. Основним завданням аграрні біржі, аукціону, торгових домів, роздрібних та оптових ринків тощо – є формування попиту та ціну на сільгосппродукцію.

Нині учасники ринку вирішують укладати біржові угоди саме на торговельному майданчику Аграрній біржі. Незважаючи на низку проблемних питань, негативних факторів як внутрішнього та зовнішнього характеру, аграрна біржа працює у напрямі покращення ситуації на вітчизняному ринку сільгосппродукції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року України» [Електронний ресурс] : Закон України від 18.10.2005 р. № 2982-IV. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про товарну біржу» № 1956-ХІІ від 10.12.1991 р. // Відом. Верховної Ради України. – 1992. – № 10.

УДК 347.73

ЦЕПА Д.О., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **КОВАЛЬЧУК І.В.**, канд. юрид наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Доповідь присвячено правовому регулюванню та визначенню джерел формування спеціального бюджетного фонду. В рамках дослідження висвітлено проблеми правових колізій, що виникають при наповненні спеціального фонду бюджетів на регіональному рівні та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: джерела бюджету, дохідна частина, регіональний бюджет, спеціальний фонд бюджету.

Вже протягом багатьох років особливого значення набуває питання вдосконалення українського законодавства щодо формування спеціального фонду державного фонду. Нормами законів України від 17.02.2000 р. № 1458-III «Про Державний бюджет України на 2000 рік», від 07.12.2000 р. № 2120-III «Про Державний бюджет України на 2001 рік» та від 20.12.2001 р. № 2905-III «Про Державний бюджет України на 2002 рік» і до нині встановлено, що власні надходження установ і організацій, які утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів, є одним із джерел формування доходів спеціального фонду бюджету України [2].

Бюджетним кодексом України від 08.07.2010 р. [1], встановлено, що бюджетна установа – орган, установа чи організація, визначена Конституцією України, а також установа чи організація, створена у встановленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування, яка повністю утримується за рахунок, відповідно, державного бюджету чи місцевих бюджетів. Бюджетним кодексом України також визначено, що бюджетні установи є неприбутковими. Зазначене стосується всіх без винятку бюджетних установ незалежно від того, включено їх до реєстру неприбуткових установ і організацій чи ні.

Виходячи з необхідності забезпечення належного складання державного і місцевих бюджетів та їх виконання, було підготовлено та затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.05.2002 р. № 659 перелік груп власних надходжень бюджетних установ, вимоги щодо їх утворення та напрями використання, який спрямовано на визначення єдиних підходів до утворення та використання власних надходжень бюджетних установ, що надаються бюджетними установами, які утримуються за рахунок державного бюджету, до доходів місцевих бюджетів — власних надходжень бюджетних установ, які утримуються за рахунок відповідних бюджетів та в частині включення до спеціального фонду бюджету призначень на видатки за рахунок конкретно визначених джерел надходжень [3, с. 476]. Основним плановим документом, який надає повноваження бюджетній установі на отримання доходів і здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання нею своїх функцій та досягнення цілей, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень, є кошторис бюджетних установ. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів

бюджетних установ затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228 [4]. Відповідно до п. 17 Порядку формування дохідної частини спеціального фонду проекту кошторису здійснюється на підставі розрахунків доходів, які складаються за кожним джерелом доходів, що плануються на наступний рік. Органи місцевого самоврядування в селах, селищах, містах, районах у містах самостійно розробляють, затверджують і виконують відповідні місцеві бюджети згідно з законом та законом про бюджетну систему. Доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел та закріплених у встановленому законом порядку «Про систему оподаткування» податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів та збір за забруднення навколишнього природного середовища належать до загальнодержавних податків і зборів (обов'язкових платежів) [5, с. 60].

Таким чином, все вищесказане теоретично встановлює формування джерел спеціального фонду державного бюджету на регіональному рівні, забезпечує більш повне та об'єктивне дослідження всіх обставин, а отже – має можливість підвищити ефективність бюджетного законодавства України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – № 50–51, ст. 572. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2542-14/page>

2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 7 грудня 2017 року № 2246-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2018. – № 3-4, ст.26. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>

3. Бюджетний кодекс України: наук.-практ. комент. : станом на 1 берез. 2011 р. / [Л. К. Воронова та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Л. К. Воронової, д-ра юрид. наук, проф. М. П. Кучерявенка; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування НАПрН України. - Х.: Право, 2011. - 606 с.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» від 28 лютого 2002 р. № 228 // Офіційний вісник України. – 2002 р. – № 9, ст. 101. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/228-2002-%D0%BF>

5. Шолкова Т.Б. Прогалини фінансового законодавства в сфері регулювання публічних фондів органів місцевого самоврядування : матеріали Міжн. наук.-практ. конф. [“Актуальні питання сучасних державотворчих та правотворчих процесів”], (Запоріжжя, 28 квіт. 2010 р) : – Запоріжжя. : Запорізька МГО «Істина», 2010. – Ч. 3. – С. 60 – 61.

УДК 332.3.

ТЕРЕЩЕНКО Я.С., магістрант

Науковий керівник – **НАСТІНА О.І.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ

В тезах актуалізовано правові проблеми використання земель сільськогосподарського призначення, особливо цінних земель, пріоритетності їх використання і особливого правового режиму

Ключові слова: землі сільськогосподарського призначення, цінні землі, правовий режим

Особливе місце у земельному фонді України належить землям сільськогосподарського призначення. На відміну від інших категорій земель, ці землі використовуються для виробництва продуктів харчування для людини, кормів для худоби, сировини для різних галузей господарства і промисловості.

Головною особливістю зазначеної категорії земель, для якої встановлено особливий правовий режим, що характеризується таким їх використанням, при якому забезпечується охорона цих земель, підвищення родючості ґрунтів, недопущення їх виведення із сільськогосподарського обороту [1, с. 106–107].

Згідно з чинним законодавством України, під невиконанням вимог щодо використання земель за цільовим призначенням слід розуміти невикористання земельної ділянки, крім реалізації науково обґрунтованих проектних рішень, або фактичне використання земельної ділянки, яке не відповідає її цільовому призначенню, встановленому при передачі земельної ділянки у власність чи наданні у користування, в тому числі в оренду, а також недодержання режиму використання земельної ділянки або її частини у разі встановлення обмежень (обтяжень) [2].

У законах і законодавчих актах України чітко наголошується на пріоритетності земель сільськогосподарського призначення. Зокрема, у ст. 23 Земельного кодексу України зазначається, що землі, придатні для потреб сільського господарства (визначення яких провадиться на підставі даних державного земельного кадастру), повинні надаватися насамперед для сільськогосподарського використання. Для будівництва промислових підприємств, об'єктів житлово-комунального господарства, залізниць і автомобільних шляхів, ліній електропередачі та зв'язку, магістральних трубопроводів, а також для інших потреб, не пов'язаних з веденням сільськогосподарського виробництва, виділяються переважно несільськогосподарські угіддя або сільськогосподарські угіддя гіршої якості. Лінії електропередачі і зв'язку та інші комунікації проводяться головним чином вздовж шляхів, трас тощо. Таким чином, законодавець чітко встановлює необхідність використання сільськогосподарських земель насамперед для сільськогосподарських потреб.

Щоправда, деякі дослідники наголошують на недосконалості цього положення. Зокрема, О.А. Вівчаренко зауважує, що у чинному Земельному кодексі України не розкривається зміст одного із провідних принципів земельного законодавства – забезпечення пріоритетного правового режиму земель сільськогосподарського призначення, їх посиленої правової охорони [3, с. 75].

Поняття «цільове призначення» та «цільове використання» є принципово важливими у правовому регулюванні земельних відносин. Звертаємо увагу на недостатній чіткості та суперечливості поняття «цільового призначення» земель у чинному законодавстві. Законом не дається пряма відповідь на питання, з чого слід виходити при визначенні існуючого цільового призначення земельної ділянки, а відповідна практика є неодноманітною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лисанець О.С. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення / О.С. Лисанець // Проблеми законності. – 2010. – № 107. – С. 106–112.
2. Про екологічну експертизу : Закон України від 9 лютого 1995 р. № 46/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 8. – Ст. 54.

УДК: 349.41

САГАНЬ Н.І., магістрант 2-го року навчання

Науковий керівник – канд. юрид. наук **ЄФРЕМОВА І.І.**

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОНЯТТЯ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ТА ЗБИТКІВ В РАЗІ ПОРУШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Розглянуто види порушень земельного законодавства. Визначено види відповідальності за порушення земельного законодавства. Розкрито зміст поняття «шкода» в разі порушення земельного законодавства.

Ключові слова: охорона земель, правопорушення земельного законодавства, відшкодування збитків, землевласники.

Стаття 14 Конституції України визначає, що земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною [1, с. 4]. Даним законодавчим положенням встановлено, що держава забезпечує охорону землі, встановлюючи конкретні санкції за порушення законодавства в сфері здійснення землекористування.

В процесі використання основного багатства держави – землі, для особистих чи державних потреб, для ведення особистого селянського фермерського господарства чи використання земель сільськогосподарського призначення для виробництва сільськогосподарської продукції у великих об'ємах, суб'єкти земельних відносин мають дотримуватись норм права спрямованих на раціональне, ефективне, безпечне використання земельних ресурсів, не завдаючи шкоди ні державі, ні приватним особам, ні підприємцям.

Відповідальність за порушення законодавства, що регулює відносини в сфері землекористування регулюється різними галузями права, залежно від функцій, які забезпечує той чи інший вид відповідальності. Так, норми адміністративного права встановлюють відповідальність у виді попередження або штрафу; кримінальна відповідальність передбачає заходи карального характеру у вигляді штрафу або позбавлення волі на різні строки. Однак такі види відповідальності не забезпечують досягнення основної мети суб'єкта, який звертається до суду за захист свого порушеного права, а саме особистого задоволення, у вигляді відновлення становища, що існувало до порушення, а в разі неможливості відновити таке становище – вимагати відшкодування шкоди і, при наявності, збитків, які були завдані внаслідок порушення земельного законодавства.

Суб'єктами, які мають право на відшкодування шкоди завданої внаслідок порушення норм земельного права є власники земельних ділянок. Такими власниками можуть бути як приватні особи, так і суб'єкти сільськогосподарської діяльності (селянські фермерські господарства), власниками земельних ділянок є держава також органи місцевого самоврядування, об'єднані територіальні громади. Окрім власників земельних ділянок, право на відшкодування шкоди та завданих

збитків можуть виступати, крім власників, землекористувачі, які здійснюють відповідні правомочності на законних підставах (наприклад, орендарі земельних ділянок, суб'єкти сервітутних відносин, та ін.).

Особами, які можуть бути заподіювачами шкоди, а так і збитків внаслідок порушення земельного законодавства, можуть бути фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни або особи без громадянства) та юридичні особи, незалежно від того суб'єкти вони публічного чи приватного права. Однією з обов'язкових ознак, які свідчать про можливість звернення із позовом до суб'єкта земельного правопорушення є його деліктоздатність – тобто, особа має усвідомлювати значення своїх дій, їх протиправність, а також здатність відповідати (нести обов'язок) за свої дії.

Правовою основою для звернення з вимогою до особи, заподіювача шкоди, за її відшкодуванням і за відшкодуванням збитків є стаття 156 Земельного кодексу України, яка закріплює конкретні підстави відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Такими підставами є вилучення (викупу) сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників для потреб, не пов'язаних із сільськогосподарським і лісгосподарським виробництвом; тимчасове зайняття сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників для інших видів використання; неправомірне встановлення обмежень щодо використання земельних ділянок. Серед особливих підстав для відшкодування збитків є дії спрямовані на погіршення якості ґрунтового покриву та інших корисних властивостей сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників, приведення сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників у непридатний для використання стан, внаслідок невиконання обов'язку щодо відновлення родючості ґрунтів, сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників.

Беззаперечною підставою для відшкодування завданої шкоди є неохочення власниками земельних ділянок та землекористувачами доходів за час тимчасового невикористання земельної ділянки.

Однак, визначаючи підстави для відшкодування шкоди, як слушно зазначає Червенко А.Г. на підставі аналізу норм земельного права, у законодавстві України, яке встановлює юридичну відповідальність у сфері земельних правовідносин, не закріплено самого поняття «земельна шкода» [5, с. 954], тобто, самого визначення понять «шкода завдана внаслідок порушення земельного законодавства» та «збитки завдані власникам та землекористувачам» в законодавстві, яке регулює земельні відносини, не встановлено.

Для з'ясування змісту (складової) шкоди завданої внаслідок порушення норм земельного права слід звернутись до загально-теоретичних визначено даного явища. Так, у Тлумачному словнику української мови поняття «шкода» тлумачиться як «матеріальна, часом моральна втрата, якої зазнав хтось внаслідок знищення, пограбування чого-небудь, внаслідок стихійного лиха, нападу ворогів, злісного порушення порядку та ін.» [4, с. 879].

Загальне поняття терміну «шкода» на законодавчому рівні не міститься ні у Цивільному кодексі України, ні у Господарському кодексі України, однак поняття «шкоди» та «збитків» історично давно сформовано, ще з часів римського приватного права. Відповідно до доктрини цивільного права, розробленої

римськими юристами «шкодою» визнається будь-яке знецінення блага, що належало конкретній особі [6, с. 354].

Говорячи про шкоду у земельних правовідносинах, науковці ототожнюють її із природною (екологічною) шкодою, тобто завдану самій природі, а так, поняття «земельна шкода» має визначатись як вузьке поняття за змістом. Так, на думку В. В. Петрова, екологічна шкода має своїм безпосереднім об'єктом посягання на природне середовище, а через нього екологічні інтереси суспільства в здоровому, повноцінному, продуктивному середовищі перебування людини. Вона проявляється в забрудненні, виснаженні природного середовища, руйнуванні екологічних зв'язків [7, с. 78].

Більш ретельно законодавство України визначає поняття «збитки». Так, стаття 22 Цивільного кодексу України визначає, що збитками є як втрати, яких особа зазнала в зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки), а також збитками визначено доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода) [2].

На підставі зазначеного, можливо визначити, що шкодою, яка може настати в разі порушення земельного законодавства слід визнавати шкоду, яка проявляється в забрудненні, виснаженні земель, руйнуванні екологічних зв'язків. Збитками, які особа, суб'єкт земельних відносин могла зазнати внаслідок заподіяння земельної шкоди, є витрати на відновлення якісного стану земель;

Відшкодування шкоди у вигляді збитків, завданих земельними правопорушеннями по суті є компенсацією суб'єкту земельних правовідносин, а саме вартості майна і витрат постраждалої особи. Таким чином, компенсація шкоди завдана земельним правопорушенням по своїй суті і за змістом є відшкодуванням збитків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України: Прийнята на 5 сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К., 1996. – 119 с.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.
3. Земельний кодекс України : офіц. видання : текст прийнятий ВР України 25 жовт. 2001 р. Київ, 2013. 171 с.
4. Глумачний словник української мови / За ред. Д-ра філологічних наук, проф. В.С. Калашника. – 2-ге вид., випр. I доп. – Х.: Прапор, 2005. – 992 с.
5. Книш В.В., Червенко А.Г. Особливості шкоди, завданої земельним правопорушенням. /А.Г. Червенко / [Електронний ресурс] Електронний фаховий журнал «Форум права», – 2011, № 2. Режим доступу: file:///C:/Users/asus/Downloads/FP_index.htm_2011_2_156.pdf
6. Советское гражданское право [Текст]: [учебн.]: [в 2 т.]/ Т.И. Илларионова, М.Я. Кириллова, О.А. Красавчиков и др.; [под ред. О.А. Красавчикова]. – [3-е изд., испр. И доп.]. – М.: Высш. Шк., 1985. – Т. 2 – 456 с.
7. Балюк Ю. О. Співвідношення понять цивільної, економічної та екологічної шкоди, завданої довкіллю / Ю. О. Балюк // Науковий вісник Чернівецьк. ун-ту. – 2000. – № 253. – С. 76–80.

УДК: 349.41

ШЕВЧЕНКО В.А., магістрантка 2-го року навчання

Науковий керівник – канд. юрид. наук ЛОМАКІНА І.Ю

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Останнім часом фермерське господарство переживає часту зміну свого правового положення. Нормативно-правові акти у цій сфері, прийняті за останні роки, були спрямовані на стимулювання насамперед членів особистих селянських господарств, які ведуть товарне виробництво, вибір організаційно-правової форми фермерського господарства і таким чином збільшення кількості фермерів в Україні.

Теза про необхідність державної підтримки малих суб'єктів господарювання в сільському господарстві не нова та була зафіксована в таких програмних документах як, наприклад, Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України 17.10.2013, а також Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.12.2015. [2] У законі України «Про фермерське господарство» окремі розділи присвячені питанням надання підтримки даним суб'єктам аграрного права. [1]. Потреба в належному нормативно-правовому забезпеченні активної підтримки розвитку фермерства не викликає сумнівів, напевно, у жодного сучасного юриста – фахівця з аграрного права. Особливо це питання загострюється з огляду на активне зростання агрохолдингів як головних антиподів фермерства. Саме тому така значна подія у правовому житті країни, як винесення підтримки дрібних фермерських господарств у рамки окремої концепції, стає об'єктом особливої уваги та потребує додаткового наукового вивчення. Всебічний аналіз документа варто провести за формальними та змістовими ознаками. Характеризуючи Концепцію з формальних позицій, слід вказати на такі її особливості:

- помірний обсяг, що оцінюється нами як позитивна ознака, адже лаконічність є однією з вимог до якісних програмних документів;

- насичення інформаційно-статистичними даними. При цьому частина з них потрапила ніби «випадково», тому що жодним чином не ілюструє основні тези Концепції та дисонує з її змістом. Наприклад, це інформація щодо виробництва сільськогосподарської продукції особистими селянськими господарствами;

- порушення логічності викладу. Наприклад, у розділі «Шляхи і способи розв'язання проблеми» неочікувано, без жодного узгодження з попередніми тезами з'являється положення щодо створення прозорих механізмів набуття у власність земельних ділянок та прав на них.

В Розділі «Проблема, яка потребує розв'язання» серед великої кількості розрізнених статистичних даних вміщено таке положення «Переважає кількість фермерських господарств, які мають в обробітку невеликі площі, потребують підтримки, тому дана Концепція спрямована виключно на підтримку фермерських господарств, які мають в обробітку на праві власності та користування земельні ділянки загальною площею не більше 100 гектарів».

Якщо «вичистити» велику кількість слів, від другорядного та уявити основну формулу, що закладена у розділі, то отримаємо таку норму: «Забезпечення пріоритетності підтримки фермерських господарств і кооперативів здійснюватиметься шляхом стимулювання виробництва, розвитку кредитно-фінансових механізмів, створення організаційних умов для ведення фермерства». Пріоритетність підтримки може забезпечуватися запровадженням особливих цільових програм, наданням переваг під час конкурсів тощо, але аж ніяк не стимулюванням виробництва чи розвитком кредитних механізмів, тому що це не засіб, а мета.

Таким чином, задеклароване у такому вигляді спрямування державної підтримки невеликим аграріям зовні є привабливим та навіть скидається на справедливий підхід, однак глибший аналіз демонструє негативний потенціал такої диференціації, її недалекоглядність та популізм. При цьому слід окремо обумовити, що основні напрями, за якими передбачається надавати державну фінансову підтримку фермерським господарствам не є якісними критеріями, які би врівноважували вказані кількісні цени.

Можливо виділити, як мінімум, три варіанти тлумачення:

1) ці програми відтепер поширюватимуть свою дію лише на фермерські господарства площею до 100 га та сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи (однак це маловірогідний варіант);

2) фермерські господарства та сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи мають право користуватися перерахованими програмами підтримки (проте це нинішній стан речей);

3) фермерські господарства до 100 га та сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи стають пріоритетними одержувачами підтримки за переліченими програмами (найбільш вірогідний варіант тлумачення).

Низька якість Концепції, нечіткість формулювань та розмитість положень призводить до такого ганебного результату, коли під час встановлення змісту програмного документа окреслюються аж три варіанти його розуміння [3, С.14]. Вимоги до концепції як програмного документа, на мій погляд, мають бути навіть вищі, ніж до регулятивних нормативно-правових актів, тому що орієнтири та вихідні положення, закріплені у концепції, мають стати чітким підґрунтям для майбутніх якісних регулятивних норм. Більше того, поліваріантність трактування завжди утворює благодатне поле для зловживань і маніпуляцій. Окремо слід наголосити на тому, що Концепція жодним чином не розвиває положення ч. 5 ст. 9 Закону України «Про фермерське господарство», в якій закріплена поки що «мертва» норма щодо надання фермерським господарствам зі статусом сімейних додаткової державної підтримки [1]. Якщо в цілому підвести підсумок, то Концепція не вносить нічого якісно нового у державну підтримку фермерських господарств, а навпаки – штучно звужує коло її отримувачів [2]. Тобто декларація полягає у збільшенні підтримки, а фактично закріплюються легальні основи її зменшення.

Зробивши висновки можна констатувати низьку якість аналізованої Концепції розвитку фермерських господарств. Головною проблемою Концепції, на мій погляд, є низький рівень нормотворчої техніки, який тягне за собою, по-перше, багато варіантів трактувань, по-друге, розмитість основної ідеї. Позитивним аспектом

аналізованої Концепції можна визнати встановлення мінімальної суми, яка щорічно має виділятися на підтримку фермерства і кооперації, у розмірі 1 млрд грн. При чому позитив полягає не у сумі (можливо, доцільно спрямовувати значно більші кошти), а у закріпленні нижньої обов'язкової межі бюджетного фінансування, оскільки проблема періодичної відсутності коштів є болючою і характерною для України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕНРАТУРИ:

1. Про фермерське господарство. Закон України. Відомості Верховної Ради України, 2003, № 45, ст.363. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15>
2. Про схвалення Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.09.2017 // Урядовий кур'єр. – 2017. – № 10.
3. Балюк Г. І. Держава як суб'єкт регулювання еколого-правових відносин в Україні / Г. І. Балюк // Від правової охорони природи Української РСР до екологічного права України : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 26 тр. 2017 р.). – К., 2017.

УДК: 349.414:63

ШМИГЕЛЬСЬКА І.А., магістрантка 2-го року навчання

Науковий керівник – канд., юрид. наук **ЄФРЕМОВА І.І.**

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗМІСТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ТА ЇХ ОХОРОНИ

Розглянуто особливості змісту правового регулювання раціонального використання земель сільськогосподарського призначення. Визначено основні правові форми в яких здійснюються охорона земель сільськогосподарського призначення.

Ключові слова: землі сільськогосподарського призначення, раціональне використання, правове регулювання охорони земель сільськогосподарського призначення.

Земля, як основний природний ресурс держави потребує державного регулювання порядку раціонального та ефективного її використання. Земля також визнається особливим видом нерухомого майна, що визначається особливими засобами реалізації державою таких управлінських функцій щодо землі, як землеустрій, земельний кадастр, контроль за використанням земель та інше. Земельний кодекс України також визначає державні органи та їх компетенції в сфері реалізації державної політики щодо раціонального використання земель.

Враховуючи систему природокористування, законодавець для досягнення цілей і завдань раціонального використання земель, покладає на власників та землекористувачів обов'язок здійснювати раціональну організацію території, відновлювати і підвищувати родючість ґрунтів, а також інші її властивості, проводити заходи щодо захисту земель від природних пошкоджень.

Основою аграрної реформи в умовах євроінтеграції є державна стратегія сільськогосподарського природокористування, яка базується на заходах, що спрямовуються на формування високопродуктивних і екологічно стійких агроландшафтів; гармонійне поєднання правових механізмів реалізації законів і законів природи; впровадження вимог щодо екологічної безпеки в системі сільськогосподарського землекористування; розробку природоохоронних заходів на

основі вимог міжнародного законодавства.

Правове регулювання раціонального використання земель сільськогосподарського призначення, відповідно до Конституції України та Земельного кодексу України спрямовується на земельні відносини, в центрі яких є земля, як єдиний об'єкт. Це означає, що державне регулювання спрямовується не на будь-які сільськогосподарські землі, а лише на землі, які є придатними для сільськогосподарських потреб, тобто лише на такі землі, які використовуються як землі сільськогосподарського призначення. Наприклад, у заповідних зонах не може здійснюватися товарна сільськогосподарська діяльність. На сучасному етапі розвитку євроінтеграційних змін земельного законодавства існує чимало проблем правового забезпечення раціонального використання земель сільськогосподарського призначення. З метою ефективного реформування законодавства, що регулює порядок та систему раціонального використання земель сільськогосподарського призначення та їх охорони застосовуються, крім нормативно-правових актів, що регулюють екологічні і земельні відносини, також нормами адміністративного, цивільного, фінансового і кримінального права.

Первинна роль у правовому регулюванні відносин, щодо забезпечення раціонального використання земель та їх охорони належить Земельному кодексу України, який визначає поняття, зміст та способи забезпечення раціонального використання та охорони земель, в тому числі і земель сільськогосподарського призначення. Також, певні особливості забезпечення раціонального використання та охорони земель сільськогосподарського призначення передбачені законами України «Про селянське фермерське господарство», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про пестициди і агрохімікати», «Про охорону земель», «Про правовий режим території, яка зазнала радіаційного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про карантин рослин», «Про Державний земельний кадастр». Зазначені закони встановлюють обов'язок сільськогосподарських підприємств, незалежно від форми власності та/або організаційно-правової форми, своєчасно вживати природоохоронні заходи, використовувати сільськогосподарські землі за їх цільовим призначенням.

Особливого значення набувають правові заходи щодо раціонального використання земель сільськогосподарського призначення в контексті забезпечення права людини на безпечність продуктів харчування. Такі заходи мають реалізовуватись через відповідні правові форми охорони земель.

Поняття «правові форми», на думку Оверковської Т. [3, с. 44], єдине розуміння поняття «правова форма» відсутнє, однак, слід зазначити, що існує єдиний підхід до визначення змісту правової форми і використання його у правозастосовній діяльності. Так, у загальній теорії права під правовою формою розуміють сукупність суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, правові приписи, визначення правових режимів, які офіційно встановлені або санкціоновані державою.

Таким чином, правове регулювання в сфері раціонального використання та охорони земель сільськогосподарського призначення здійснюється у певних правових формах, що виражається у встановленні у нормативно-правових актах міри можливої поведінки спрямованої на виконання належних землевласникам та землекористувачам юридичних обов'язків при використанні земель

сільськогосподарського призначення. Для регулювання раціонального використання і охорони природних ресурсів велике значення мають локальні нормативні акти, а саме – бізнес-плани сільськогосподарських підприємств, у яких передбачаються розділи щодо впливу господарської діяльності на природне середовище та застосування природоохоронних заходів, розпорядження органів місцевого самоврядування та їх уповноважених органів, до компетенції яких входить контроль за дотриманням земельного законодавства.

Раціональне використання земель сільськогосподарського призначення може бути забезпечено лише в тому випадку, коли кожне підприємство, кожен землекористувач буде орієнтуватися на дбайливе, ефективне господарське використання зазначених земель. Особливо важливу роль в процесі охорони земель сільськогосподарського призначення відіграють вимоги раціонального використання, що виражені в правових формах, і в силу цього набувають характер приписів, які є обов'язковими до виконання, але при невиконанні, в обов'язковому порядку забезпечуються можливістю застосування державного примусу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України: Прийнята на 5 сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К., 1996. – 119 с.
2. Земельний кодекс України: офіц. видання: текст прийнятий ВР України 25 жовт. 2001 р. – Київ, 2013. – 171 с.
3. Оверковська Т. Правові форми охорони земель від забруднення та псування за законодавством України. /Т. Оверковська/ Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, – 2007, – С. 43 – 48

УДК: 347.262 (09)

БЕБКО О.В., магістрант 2-го року навчання

Науковий керівник – канд., юрид. наук **ЄФРЕМОВА І.І.**

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СЕРВІТУТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Проведено аналіз законодавчої бази, яка регулює положення щодо встановлення сервітуту як виду речових прав на чуже майно. Визначено окремі види сервітутів із зазначенням особливостей правового регулювання підстав їх виникнення.

Ключові слова: сервітут, земельний сервітут, правове регулювання встановлення сервітутних відносин, речові права на чуже майно.

Сервітутні відносини відіграють достатньо важливу роль у земельно-правовому регулюванні. Введення в правову систему земельних відносин інститут сервітуту було обумовлено економічним розвитком ринкових відносин в Україні, що забезпечило активний розвиток права приватної власності.

Юридична природа як особистого так і земельного сервітуту досі залишається дискусійним питанням серед науковців, оскільки правова регламентація сервітутних відносин здійснюється нормами різних галузей права: цивільного і земельного.

Основним законодавчим актом, що регулює сервітутні правовідносини є Цивільний кодекс України. Глава 32 визначає правові засади права користування чужим майном, а саме статті 401 – 406 регулюють відносини спрямовані на

встановлення та припинення сервітуту.

Види сервітутів, земельні і особисті, визначені статтею 401 Цивільного кодексу України. Так, в ст.401 ЦК України, визначено, що право користування чужим майном (сервітут) може бути встановлене щодо земельної ділянки, інших природних ресурсів або іншого нерухомого майна для задоволення потреб інших осіб, які не можуть бути задоволені іншим способом. Також, Цивільний кодекс України уточнює, що сервітут може належати власнику сусідньої земельної ділянки або окремо визначеній особі [1].

Поняття земельного сервітуту закріплено також в главі 16 Земельного кодексу України. Відповідно до статті 98 Земельного кодексу України, земельний сервітут визначається як право власника або землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою [2]. Крім того, Земельний кодекс України визначає сутність та зміст права на встановлення земельного сервітуту.

У науковій літературі категорія земельного сервітуту розглядається як право на чужу земельну ділянку, як правовідносини, зміст яких конкретизується в правах та обов'язках сторін, виявляючи сутність земельного сервітуту, а також, як функціонально визначене обтяження однієї земельної ділянки на користь іншої, сусідньої земельної ділянки.

Відповідно до статті 99 Земельного кодексу України, власники або землекористувачі земельних ділянок можуть вимагати встановлення таких земельних сервітутів на право проходу та проїзду на велосипеді, на право проїзду на транспортному засобі по наявному шляху, встановлювати право на розміщення тимчасових споруд (малих архітектурних форм), права прокладати на свою земельну ділянку водопровід із чужої природної водойми або через чужу земельну ділянку, права відводу води зі своєї земельної ділянки на сусідню або через сусідню земельну ділянку, права забору води з природної водойми, розташованої на сусідній земельній ділянці, та право проходу до природної водойми, права поїти свою худобу із природної водойми, розташованої на сусідній земельній ділянці, та право прогону худоби до природної водойми, права прогону худоби по наявному шляху, права встановлення будівельних риштувань та складування будівельних матеріалів з метою ремонту будівель та споруд. Вичерпним даний перелік не є, оскільки на підставі диспозитивності норм приватного права, встановлено можливість вимагати встановлення інших земельних сервітутів.

Отже, можливість встановлення земельних сервітутів є найбільш законодавчо визначеною. Однак, як зазначалось вище, цивільне законодавство встановлює також такий вид сервітутів, як особисті сервітути.

Особистим сервітутом є право користування чужою річчю конкретно визначеної особи, що не може бути відчуженим чи успадкованим. Відповідно до п. 1 ст. 401 ЦК України, особисті сервітути встановлюються для задоволення потреб інших осіб, які не можуть бути задоволені іншим способом [1].

Поділ сервітутів на особистий та земельний визначається залежно від об'єкта сервітуту. Однак, залежно від суб'єктів, хто є сторонами при встановленні сервітуту, виділяють також приватний та публічний сервітут.

Отже, суб'єктами приватного сервітуту є окремі особи (як правило, фізичні

особи) чи визначене коло осіб. Особливістю суб'єктного складу відносин при встановленні приватного сервітуту є підстави (юридичні факти) за якими виникають сервітутні відносини: на підставі договору, заповіту, закону або за рішенням суду.

При встановленні публічного сервітуту, за загальним правилом, є невизначене коло осіб. Однак, підставою для встановлення даного виду сервітуту встановлюється є рішення органів публічної влади: державних органів, органів місцевого самоврядування, за рішенням виконавчого органу об'єднаних сільських, селищних громад.

Особливості правового регулювання в сервітутних відносинах визначаються у підставах припинення сервітуту, оскільки вони визначені у статті 406 Цивільного кодексу України та у статті 102 Земельного України.

Всі підстави припинення сервітуту як речового права або як обмеження речового права є самостійними правоприпиняючими юридичними фактами, однак залежать вони виключно від речового права, а саме права власності, яке чітко врегульованим нормами цивільного права.

Таким чином, на підставі зазначеного, необхідно визначити, що основні правові засади сервітутного права як фізичних осіб, так і юридичних, і держави встановлюються в Цивільному кодексі України, при чому, цим законодавчим актом регулюються відносини як особистого так і земельного сервітутів. Однак, особливості правового регулювання відносин в сфері встановлення земельних сервітутів визначені в положеннях Земельного кодексу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>

УДК: 349.42

ЛИТВИНЮК М.Ю., магістрант 2-го року навчання

Науковий керівник – канд., юрид. наук **СФРЕМОВА І.І.**

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ДОГОВОРІВ В АГРОПРОМИСЛОВІЙ СФЕРІ

Розглянуто поняття договору з врахуванням особливостей застосування в процесі здійснення сільськогосподарської діяльності. Визначено істотні та виняткові умови в процесі укладання сільськогосподарських договорів. Визначено особливості встановлення відповідальності суб'єктів сільськогосподарської діяльності за невиконання договірних зобов'язань.

Ключові слова: сільськогосподарський договір, істотні умови договору, правосуб'єктність учасників сільськогосподарських відносин.

В діяльності сільськогосподарських товаровиробників важливе місце посідають договірні відносини, оскільки саме на підставі укладених договорів здійснюється реалізація виробленої сільськогосподарської продукції, суб'єкти агробізнесу вступають у відносини з банківськими установами щодо одержання кредитів та

позик, здійснюють придбання засобів виробництва (мінеральних добрив, пально-мастильних матеріалів, давальницької сировини), проводять технічне обслуговування сільськогосподарської техніки, обладнання та устаткування на підприємствах аграрного виробництва та вступають у відносини з органами державної влади та управління, іншими суб'єктами господарювання. Суб'єкти агробізнесу наділені правоздатністю налагоджувати підприємницькі зв'язки у різних сферах діяльності використовуючи принцип свободи договору для встановлення специфічних договірних зобов'язань.

На сучасному етапі розвитку сільськогосподарських відносин в Україні неможливо здійснювати без залучення передових світових технологій в аграрному секторі виробництва в таких сферах, як вирощування та реалізація продукції, розвиток новітніх технологій виробництва біопалива, реалізація інших прогресивних технологічних проектів та інноваційного розвитку в АПК. Всі ці відносини будуються на договірних засадах різної правової природи. А саме тому, договірні відносини в сфері сільськогосподарської діяльності, з урахуванням розвитку прогресивних та новітніх технологій потребують постійного вдосконалення.

Криза, в якій опинилось сільське господарство у зв'язку із застарілістю існуючих форм ведення сільського господарства, зумовила пошук новітніх засобів забезпечення ефективного господарювання, однак проста заміна цих форм господарювання неспроможна подолати всі кризові явища. Проведення аграрної реформи протягом останніх років лише створило передумови до ефективного регулювання діяльності сільськогосподарських виробників, а так, галузь аграрного виробництва на сучасному етапі розвитку, враховуючи зміни в контексті євроінтеграції законодавства України проходить лише підготовчий етап для подальшого розвитку та ефективної роботи. Окремо потрібно наголосити, що розвиток та становлення ефективних договірних відносин в сфері аграрного виробництва потребує великих інвестицій.

Окремого законодавчого акта, який би в повній мірі регулював зміст саме договорів в сфері аграрного підприємництва, а тому, зміст, порядок укладання та виконання договорів в сільськогосподарській діяльності регулюються нормами різних галузей права. Так, загальні вимоги до змісту договорів містяться в Цивільному кодексі України, окремо, з огляду на специфіку виробничі особливості сільськогосподарської діяльності визначені в Господарському кодексі України. Спеціальні вимоги до змісту договорів в сфері здійснення сільськогосподарської діяльності, також визначено в Земельному кодексі України, в Законах України «Про фермерське господарство», «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні» а також в інших нормативно-правових актах. Законодавство, яке регулює відносини в сфері аграрного виробництва, чітко наголошує, що суб'єкти які займаються виробництвом сільськогосподарської продукції, здійснюють підприємницьку діяльність у зазначеній сфері, незалежно від, організаційно-правових форм господарювання та форм власності мають право налагоджувати підприємницькі зв'язки в усіх сферах діяльності на підставі договорів.

Особливого правового регулювання щодо чіткого визначення змісту договорів потребують відносини залежно від сфери виробничої діяльності суб'єктів аграрного

бізнесу. Так, сільськогосподарське виробництво може здійснюватися у формі спільної діяльності з виробництва окремих видів продукції рослинництва та тваринництва, з вирощування та відокремлення молодняку худоби та птиці; спільна діяльність з виробництва та переробки кормів для тваринництва, виробництво іншої сільськогосподарської продукції на землях сільськогосподарських товариств. Окрему групу договірних відносин складають аграрно-правові договори в сфері реалізації сільськогосподарської продукції та товарів та/або матеріально-технічного забезпечення, щодо фінансового забезпечення (договори факторингу, кредитні договори). Особливу групу договірних відносин складають договори, які забезпечують здійснення заходів з охорони земель сільськогосподарського призначення. До таких відносин можна віднести договори спрямовані на агрохімічне обслуговування сільськогосподарських підприємств, на виконання меліоративних робіт, щодо ремонту сільськогосподарської техніки та її технічного обслуговування. Договірні відносини можуть складатись також в галузі надання наукових послуг аграрним підприємствам, договори з банківськими установами та інші договори про надання різноманітних послуг.

Зміст переважної більшості зазначених договорів регулюються нормами Цивільного та Господарського кодексів, однак, залежно від особливостей предмета договору, права та обов'язки суб'єктів сільськогосподарських відносин можуть встановлюватись імперативними нормами, так і із застосуванням диспозитивного методу правового регулювання. Наприклад, договір контрактації сільськогосподарської продукції є основним договором спрямованим на реалізацію такої продукції. Так, у зміст договорі контрактації істотними умовами є визначення видів продукції (асортименту), зазначення номеру державного стандарту або технічних умов, встановлення гранично допустимого вмісту в продукції шкідливих речовин; кількість продукції, яку контрактант приймає безпосередньо у виробника; ціна за одиницю, загальна сума договору, порядок і умови доставки, строки здавання-приймання продукції; обов'язки контрактанта щодо надання допомоги в організації виробництва сільськогосподарської продукції та її транспортування на приймальні пункти і підприємства; взаємна майнова відповідальність сторін у разі невиконання або неналежного виконання умов договору.

Окрему групу договорів складають біржові договори, які укладаються в процесі проведення біржових торгів, які проводяться на аграрних біржах сільськогосподарською продукцією. Спеціалізовані аграрні біржі було створено на підставі Указу Президента України від 18 січня 1995 р. № 63/95 «Про заходи щодо реформування аграрних відносин», яким було передбачено організацію та проведення торгів ф'ючерсними та форвардними контрактами під закупівлю сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки із залученням до цього комерційних банків як агентів-брокерів, з подальшим проведенням таких торгів на спеціалізованих товарних біржах. Тим самим визначивши обов'язкові умови, які має містити кожен договір, який укладається на біржі.

Зміст договорів, які укладаються на ринку зерна, визначається через спеціальний механізм державної підтримки цієї галузі аграрного виробництва, який встановлює спеціальний порядок встановлення заставних закупівель зерна. Згідно з ч. 3 ст. 52 Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» до 31 березня

кожного поточного року у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, затверджуються заставні ціни на зерно, тобто на зерно майбутнього врожаю. Заставна ціна зерна (ціна підтримки) – це є істотною умовою договору на реалізацію зерна, яка виступає державною гарантією ціни на зерно, яка забезпечує відшкодування середньогалузевих нормативних витрат, а так, забезпечує мінімальний прибуток, достатній для відтворення в подальшому виробництва зерна.

Отже, зміст договорів в агропромисловій сфері визначається залежно від специфіки сільськогосподарського виробництва. Сам договір виступає юридичною формою організації виробничого процесу, визначає права та обов'язки які встановлюються через правову форму реалізації спільних інтересів в процесі здійснення сільськогосподарської діяльності. Зміст договорів які укладаються в процесі виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції, обслуговування такої діяльності визначається залежно від предмету договору (сільськогосподарська продукція або сільськогосподарська діяльність), залежно від суб'єкта (однією із сторін завжди є суб'єкт аграрних відносин), залежно від цілей, які прагнуть досягнути сторони договірних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Цивільний кодекс України: Кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.
2. Аграрне право [Текст]: підручник / за ред. В. П. Жушмана, А. М. Статівки. – Х.: Право, 2010. – С. 79.

УДК: 349.42

МАЛЯР С.А., магістрант

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ В УМОВАХ ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ

Попри величезні політичні перетворення, яких зазнали західні українці в результаті розвалу Австрійської та Російської імперій, боротьби за незалежність та включення до Польщі, соціально-економічні умови їхнього життя були складними. Населені українцями землі, що склали близько 25% території Польщі, були нерозвиненими аграрними окраїнами, або внутрішніми колоніями, що постачали центральним регіонам Польщі дешеву сировину, натомість купуючи дорогі готові товари [1, с. 215]. За польськими мірками Західна Україна була надзвичайно аграрною: близько 80% її населення склали селяни (порівняно з близько 50 % поляків), і лише 8% припадало на промислових робітників (при середній цифрі 20% у поляків).

В даний період на західноукраїнських землях починає активно розвиватись кооперативний рух. Його активно підтримували провідні політичні сили, насамперед Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО) та Українська соціалістично-радикальна партія (УСРП). Їхні лідери очолили центральні та місцеві

кооперативні установи. Відродженню кооперації сприяли наддніпрянські українці, які опинилися тут після поразки УНР, а їх знання, досвід у кооперативній справі значною мірою вплинули на розробку концепції кооперативного руху, його структури та ідеології. Головною метою, яку ставити перед собою вказані політичні сили була відбудова кооперації. Для цього був створений Крайовий комітет організації кооперативів (ККОК).

У період між двома світовими війнами у загальній структурі кооперації переважали сільські, господарсько-споживчі (у 30-х роках) та закупівельно-збутові кооперативи. Ці кооперативи мали універсальний характер так як закуповували для села знаряддя праці, насіння, продукти споживання, товари хатнього вжитку, здійснювали заготівлю продуктів сільськогосподарського виробництва. Сільські кооперативи об'єднували приватні селянські господарства. Для їх створення не потребувалося ні великих коштів, ні особливих знань: низька сума паю, нескладна процедура реєстрації, всіляка пропаганда кооперативних умов [3, с. 157].

Для взаємодії, координації зусиль спілки об'єднувалися у повітові, окружні союзи. В основу такого об'єднання було покладено федералістські принципи. Кооперативи делегували союзам частину своїх повноважень, ставали їх членами, сплачували внески. Створення повітових союзів кооперативів (ПСК) розпочалося на початку 20-х років згідно з планом ККОК. Уже в 1921 р. було створено 13 союзів. Першим з них вважається ПСК м. Заболотова Снятинського повіту. Це були кооперативи другого ступеня, вони об'єднували тільки селянські спілки. Повітові союзи у 1924 р. були об'єднані в Центросоюз – фахову, організаційну установу сільської споживчої, закупівельно-збутової кооперації. Центросоюз являв собою кооператив третього ступеня, об'єднував повітові союзи. На початку 20-х років Центросоюз, як і повітові та низові кооперативи, займався в основному торговими операціями, він тісно співпрацював з “Народною торгівлею” – основною кооперативною установою західноукраїнського міста [2, с. 157].

Ще до початку економічної кризи 1929–1933 рр. господарсько-споживчі кооперативи організували збут яєць, збіжжя, прядива. При них створювалися машинно-технічні відділи. У 30-х роках Ревізійний союз об'єднував 3455 кооперативів, з них 2360, або 69 % сільських закупівельно-збутових.

Сільська закупівельно-збутова кооперація в кінці 30-х років витратила щорічно 200 тис. злотих на розвиток агрономії. Це був значний вклад в удосконалення виробництва. На Львівщині окружні (повітові) союзи успішно займалися збутом збіжжя. Вони відкривали власні склади або магазини, з яких зерно відправляли на ринок. Окремі союзи й кооперативи, які займалися збутовими операціями, домоглися високого рівня стандартизації та якості продуктів.

Таким чином, спостерігаємо ситуацію, що на фоні визвольного руху на західноукраїнських землях створювалися політичні партії, які поряд з політичною діяльністю прагнули відбудовувати сільське господарство та впроваджували основи кооперативного руху. Всіляко розвиваючи та підтримуючи останній, західні українці розуміли, що Україна – це аграрна держава, тому саме сільське господарство зможе прогодувати населення, незалежно від того під владою якої держави воно буде перебувати.

Власне поєднання політичних настроїв та ідей господарювання на своїх

землях і характеризують ситуацію на західноукраїнських землях в даний період.

Список використаних джерел:

1. Ліхтей І. Закарпаття у складі Чехословаччини: особливості суспільно-політичного розвитку (1919 – 1929) – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 1997. – 24 с.
2. Литвин В. Історія України. - К.: Наук. Думка, 2006. - 728 с.
3. Журавський-Граєвський П. Питання Підкарпатської Русі на мировій конференції в Парижі // Зустрічі. – Нью-Йорк, 1990. – С. 129 – 136.

ЗМІСТ

Вовк А.В., Ковальчук І.В. Правові аспекти реалізації права на банківську таємницю	3
Гирявець І.В., Ковальчук І.В. Правове регулювання спеціального фонду бюджетів різних рівнів	5
Дружиніна К.М., Обіюх Н.М. Новели земельного законодавства у контексті реформування земельних відносин в Україні	7
Задерака Д.А., Обіюх Н.М. Правові колізії у сфері регулювання права користування землями водного фонду	9
Кібенко К.С., Ковальчук І.В., Громадський фінансовий контроль та його правові наслідки	12
Кот Д.В., Настіна О.І. Сучасне земельне законодавство і трансформація відносин власності: історія, сучасність	14
Кравчук К.І., Настіна О.І. Лізинг в аграрному секторі АПК	16
Крижешевський В.О., Ковальчук І.В. Громадський фінансовий контроль: історико-правові аспекти	17
Кулеша А.М., Нікітенко О.І. Поняття злочинності як явища та її прояви в аграрній сфері	19
Марченко Т.С., Мельник О.Г. Перспективи розвитку виробничо-господарського потенціалу в умовах формування конкурентоспроможності українських підприємств на європейському ринку	21
Мельниченко О.О., Настіна О.І. Правові проблеми дії мораторію на землі сільськогосподарського призначення в Україні	22
Міськова Ю.Ю., Ковальчук І.В. Податкова таємниця: особливості правового регулювання	24
Мищук А.С., Нікітенко О.І., Особливості розмежування земель державної та комунальної власності в умовах розвитку територіальних громад в Україні	26
Мукоїда І.В., Пахомова А.О. Проблема поширення плагіату в студентських працях	28
Обухов Є.А., Ломакіна І.Ю. Аграрна біржа шляхи регулювання	30
Цепа Д.О., Ковальчук І.В. Джерела формування спеціального фонду на регіональному рівні: правовий аспект	31
Терещенко Я.С., Настіна О.І. Правові засади використання земель сільськогосподарського призначення в Україні	32
Сагань Н.І., Єфремова І.І. Поняття відшкодування шкоди та збитків в разі порушення земельного законодавства	34
Шевченко В.А., Ломакіна І.Ю. Правовий аналіз концепції розвитку фермерських господарств	37
Шмигельська І.А., Єфремова І.І. Зміст правового регулювання раціонального використання земель та їх охорони	39
Бєбко О.В., Єфремова І.І. Правове регулювання сервітутних відносин в Україні	41
Литвинюк М.Ю., Єфремова І.І. Особливості визначення змісту договорів в агропромисловій сфері	43
Маляр С.А. Розвиток сільськогосподарської кооперації на Західноукраїнських землях в умовах державотворчих процесів	46